tas ex ſua libertate præferre bona pejora melioribus, vel magis philoſophicè loquendo elicere minus bonum relicto majori bono, quod concedo fieri poſſe abſque tali applicatione, vel fictione, adhuc tamen voluit etiam innuere, quod ex ſua libertate, & malitia poſſit relicto bono ſequi malum ſub prætextu boni faciendo ſibi finem præfixum; imò ſi hunc locum philoſophicè explicare velimus, potius inde hic ſecundus ſenſus colligi debet, quam primus; quandoquidem non comparat ibi Poeta bonum cum bono ſeu majus bonum cum minori bono, ſed malum cum bono, & deterius cum meliori, ut conſtat ex ipſis verbis, & hoc ut magis indicaret, quanta pravitate, & perverſitate laboraret voluntas Medeæ, de qua ibi loquebatur; Hic autem diſſimulare nequeo Pontianam acutiem quam ſcilicet bellè hinc collegerit, quod artem poeticam nec à limine ſalutaverimus, quaſi ars poetica præcipuè doceat ſenſus hujus, vel illius phraſis, & non potius proſodiam, & quantitatem ſyllabarum; ſi ergo ſyllabam brevem produxiſſemus, aut longam corripuerimus, poterat ritè hinc inferre nos artis poeticæ ignaros; at ex eo quod ſenſum alicujus periodi non intellexerimus, ex quo capite hanc conſequentiam deducat, non video; ſed hæc ſcurrilia nimis frigida, & valde ei familiaria mittamus, eſt enim ex eorum claſſe, quibus, ut ait Tacit. p. hiſt. ſufficit, *ut tantum ſententiis aliorum contradicant*, quomodocunq; id contingat. Nego pariter dictum Scoti 2.d.6.q.p.ad 3. non adduci ad propoſitum, imò Doctor ibi diſertè docet noſtram ſent. demonſtrans quomodo impoſſibile, & malum, etiam ut tale cognitum, poſſit à voluntate appeti ſaltem inefficaciter ſub prætextu poſſibilis, & boni, in quo fictionem intercedere nemo non videt; falſum eſt inſuper ex eo dicto Scoti, quod quis cognoſcens albedinem, & corvum poſſit velle albedinem corvo, deduci ſolum, ut Pontius facit, quod voluntas poſſit velle hoc, in quo nulla intercedit fictio; ſed deducitur, quod poſſit velle aliquod impoſſibile alicui, tanquam poſſibile, quod ſine fictione fieri nequit, ad hoc enim adducit exemplum illud de albedine, & corvo, ut indicaret, potuiſſe Angelum appetere æqualitatem Dei, quæ ſibi impoſſibilis erat.

55 Denique in fine defenſionis duplicem reſponſionem ad aliud argumentum de fictione entis rationis à nobis datam impugnat; primam quidem ait eſſe ridiculam, nam in ea dicitur Scotum, dum aſſerit voluntatem non poſſe facere ens rationis, loqui non de actibus fingentibus, ſed de non fingentibus, quod perinde eſt, ac ſi Scotus diceret, voluntas non poteſt fingere ens rationis per actus, quibus non fingit, ſed per actus quibus fingit, quod omninò ridiculum videtur; ſecundam verò reſponſionem ait eſſe bonam ex ſuppoſitione, quod conſtaret voluntatem fingere ens rationis; ſed hoc ſuppoſitum eſt falſum, nec benè probatur à Maſtrio (inquit) in loco, quem citat ex ſua logica, ut facile eſſet oſtenderet hic, niſi videretur opportunius illud ad alium locum remittere.

Reſpondeo nos non dixiſſe in illa prima ſolutione, cum Scotus aſſerit voluntatem non facere ens rationis, loqui non de actibus fingentibus, ſed de non fingentibus, ut refert Pontius ad oſtendendam eam ridiculam, neque in argumento, quod nobis objecimus, diximus unquam Scotum abſolutè aſſerere voluntatem non facere ens rationis, ſed dicimus ſæpè ſæpius aſſerere voluntatem in objecto derelinquere dumtaxat denominationem voliti, quæ accedente intellectu fit ens rationis formale, & reſpondemus tunc Doctorem non loqui de actibus fingentibus voluntatis, ſed id de actibus terminatis ad objecta prius cognita, quibus ſolùm denominationes extrinſecas relinquit, in quibus nulla fictio intervenit, in qua ſolutione nihil ridiculum cernitur, niſi ab oculo livido, & invido; benè ridiculum eſt, quod ſupra dicebat Pontius in ſimili, *quod voluntas fingere nequit loquendo de fictione, qua fieret ens fictum, non reale*, quaſi poſſit habere voluntas aliam fictionem, qua fieret non ens fictum, ſed reale, ut ſupra notavi, quantum verò ſpectat ad alia reſponſionem, an ſufficienter probaverim diſp. 3. log.q.4.art.1. quod voluntas ſuo modo facere poſſit ens rationis, ibi videri poteſt nu.52.& rurſus diſp.2. Met.quæſt.9. art.1. à num.246. ubi occurro impugnationibus Pontii factis contra hoc noſtrum aſſertum in ſua logica, ubi totum dixit, quod ei occurrebat in hac materia, & ideò hìc nihil ulterius addidit.

Hìc tandem notare libet primum, & præcipuum argumentum, quod contra noſtram ſententiam de fine præfixo objecit Pontius (quod nempè bonitas præfixa nequit exercere cauſalitatem finis, & eſſe motivum ſufficiens voluntatis, quia ſequitur actum voluntatis, cauſa autem finalis debet præcedere, & ejus motio prævia eſſe, ut excitet voluntatem ad actum) adduci pro Thomiſtis à P. Hiribarne tract. de actibus humanis diſp.10. ſect.5. Cui occurrit negando, quod finis præfixus ullam poſſit habere præviam motionem ad movendam voluntatem ad ſui amorem, poſtquam enim malum à prava voluntate in ſtatum boni, finiſq; præfixi à malitia voluntatis effectum eſt, & per conſequens in eſſe delectabilis, reſpectu ſaltem continuationis amoris habent motionem metaphoricam, & conſequenter rationem finis, quod notare volui, ut conſtet, quam injuſtè ſæpius de nobis conqueratur Pontius, quod ſua argumenta referamus ſub nomine aliorum, cum enim ut plurimum ſint argumenta communia, neſcio qua de cauſa velit nos cogere, ut ea referamus, quaſi argumenta ejus peculiaria.

De modo, quo conſervatur accidens ſeparatum.

56 Contra noſtram ſententiam, quod accidens ſeparatum non indigeat ad conſervationem ſuæ entitatis novo concurſu diverſo à priori ſecundum rem, quo conſervabatur in ſubjecto diſput.3. Phyſ.q.4. art.2. num.61. nonnullas fecit oppoſitiones Pontius diſp.4. Phyſ. nu.72. quibus occurrimus loc.cit. num.67. contra quas ſolutiones denuò replicat hic Auctor in append. apol. pag. 141. nu.194. num verò ſufficienter, nunc examinandum eſt.

Primum fundamentum ejus erat, quod ſi concurſus ille eſſet ſufficiens ſe ſolo ad conſervandam formam extrà ſubjectum, eſſet etiam ſufficiens ſe ſolo ad conſervandam ipſam, dum eſt in ſubjecto, ſed hoc eſt falſum, quia tunc ſequeretur, quod forma materialis educta non dependeret à ſubjecto, dum eſt in illo: Reſpondemus ibi omninò diſtinguendam eſſe actionem, qua conſervatur ipſa entitas formæ à Deo, & qua conſervatur ejus unio ad ſubjectum, ex vi prioris conſervatur entitas formæ abſolutè præſcindendo à ſubjecto, & ſolùm ex vi poſterioris conſervatur in ſubjecto, & ex vi prioris actionis dumtaxat continuatè conſervaretur forma extrà ſubjectum, non ex vi poſterioris, quia tunc utique ſequeretur formam materialem nullo modo à ſubjecto dependere, & gratis concedimus ex vi prioris influxus conſervari non poſſe formam in ſubjecto, quia influxus ille terminatur ad ſolam entitatem formæ, & indifferens eſt ad conſervandam formam, dum eſt in ſubjecto, vel extra ſubjectum, ſed præcisè conſervaretur ex vi poſterioris, qui terminatur ad unionem, per quam formaliſſimè dicitur forma inhærere ſubjecto.

57 Præmiſſa conſueta querela, cui jam ſatisfeci in appendice generali, quod non reſpondeamus in forma contra hanc ſolutionem, arguit Pontius num.194. & quærit, an ipſa entitas formæ, quæ per priorem actionem conſervatur, & producitur à Deo, habeat dependentiam à cauſa materiali quoad ſuam entitatem præſcindendo à ſubjecto; an verò ſolum habeat dependentiam à ſubjecto quoad eſſe unitum, & ſubjectatum, quod recipit per poſteriorem actionem, qua producitur ejus unio ad ſubjectum; ſi primum dicatur, ergo illa actio Dei prior ſeipſa non ſufficit ad ponendam entitatem illam ſine concurſu materiæ, & conſequenter non ſufficiet ad conſervandam formam illam ſe ſola; quod ſi ſufficeret ſe ſola ad conſervandam, ſanè ſufficeret ſe ſola ad producendam, & ſic non dependeret à materia quoad entitatem ſuam præſcindendo à ſubjecto, unde dependeret, & non dependeret à materia. Si dicatur ſecundum, ergo non magis dependet à materia, quam anima rationalis, quia hæc etiam dependet à materia quoad eſſe ſubjectatum, & unitum, ut eſt evidens, & conſequenter ſicut anima rationalis non educitur, quamvis dependeat quoad eſſe unitum, ita nec forma materialis educetur, quamvis dependeat quoad eſſe unitum à materia. Confirm. hoc, quia in productione animæ rationalis de facto interveniunt duæ actiones, quarum una terminatur ad ipſam entitatem formæ, & eſt præſcindens à ſubjecto, & indifferens ex ſe, ut producatur in ſubjecto, vel extrà ſubjectum, & propterea illa ipſa ſufficit ad conſervandam animam, dum eſt in ſubjecto, & dum eſt extra ſubjectum; altera verò terminatur ad unionem, & ea mediante habet anima uniri, nec ſine illa, aut æquivalenti poſſet uniri, non tamen requiritur illa, aut alia ipſi æquivalens, ut conſervetur anima abſque ſubjecto, & ex hoc optimè colligitur, quod anima non educatur, ergo ſi ſimiles duæ actiones reperiuntur in productione formarum materialium omninò eodem modo ſe habentes, non educuntur illæ formæ; ſed ſecundum Maſtrium ſimiles omninò reperiuntur; ergo ſecundùm ipſum formæ materiales non educentur magis, quam anima.

58 Reſpondeo dimiſſa irriſione, quam ego quoque poſſem facere de illa phraſi *an ipſa entitas formæ quoad priorem actionem habeat dependentiam à cauſa materiali quoad ſuam entitatem præſcindendo à ſubjecto*, quæ eſt ſatis ridicula, & nugatoria, quomodo enim poſſet habere dependentiam à cauſa materiali præſcindendo à ſubjecto? hoc eſſe argumentum Suarez diſp.13. Met. ſect.9.n.10. & tract. de gratia p.3. lib.8. cap.2. quod facit contra hanc duplicem actionem, quam in productione formæ materialis dicimus intervenire, quia vel (inquit) illa actio, qua fit forma materialis, eſt cum concurſu materiali ſubjecti, vel non; ſi ſecundum, ergo eſt creatio; ſi primum, ergo ex vi illius formaliter forma unitur ſubjecto, & fit in ſubjecto. Cui reſpondemus diſp.2. Phyſ. q.7. art.3. n.156. illam actionem fieri cum concurſu materiali ſubjecti, non quidem formaliter, ſic enim præſcindit ab unione, & ſolùm reſpicit exiſtentiam formæ abſolutè ſumptam; ſed concomitanter, & exigitivè, quatenus actio illa productiva formæ connaturaliter petit aliam concomitantem in eodem inſtanti, qua producitur unio, & ſic etiam reſpondeo in propoſito, quod entitas formæ, quæ per priorem actionem producitur à Deo, habet dependentiam à cauſa materiali modo prædeclarato, quatenus illa actio connaturaliter coexigit aliam actionem unitivam in eodem inſtanti, qua de cauſa dicitur fieri, & conſervari dependenter à materia; & tunc negatur conſequentia ex illo antecedenti deducta, quod actio illa non ſe ipſa ſufficiat per miraculum ad ponendam entitatem illam, ac etiam conſervandam abſque concurſu ſubjecti, quia formaliter, & ſecundùm ſe conſiderata ab unione præſcindit, & licet connaturaliter coexigat actionem unitivam, tamen per potentiam Dei poteſt fieri, quia ſequatur, & in tali caſu illa prior actio, quæ de ſe erat eductiva ſecundum rem, fit creativa ſecundum modum, quod non eſt inconveniens; quia in his formis, quæ uno, vel altero modo poſſunt fieri, actio creativa, & eductiva Dei non differunt niſi penes connotationem concurſus materialis ſubjecti, vel ejus negationem, ut dixi diſp. 2. Phyſ.n.56. Ex quo etiam patet ad Conf. quamvis enim etiam in productione animæ rationalis interveniant iſtę duæ actiones, non tamen ſunt omninò ſimiles, ut mendaciſſimè Pontius ait Maſtrium aſſerere, quia actio, qua producitur entitas animę rationalis ex ſua natura non ita neceſſariò petit, & coexigit aliam actionem, qua producitur unio, quin poſſit eſſe connaturaliter ſine illa, & ideò illa actio de ſe creatio eſt, & nullo pacto dici poteſt eductio; ſicut actio, qua producitur entitas formæ materialis.

59 Hanc ſolutionem pręvidit Pontius, ut ſatis obviam, & facillimam, unde eam ibidem enervare nititur hoc modo; quia actio animę productiva petit etiam actionem unitivam in fieri, quamvis eam non petat in conſervari; ergo in fieri eſſet eductio tam benè, quam actio productiva formę materialis quantum ad hanc rationem. Deinde una actio ex illis non petit alteram unitivam, niſi quatenus ipſamet forma per eam producta petit connaturaliter unionem; ſed ex hoc capite non ſequitur, quod petat alteram ſic, ut propterea ſit eductio, & non ſit creatio; quia forma nata educi, poſſet creari, & tamen actio ipſius productiva, qua crearetur, exigeret actionem unitivam, quatenus forma per ipſam producta exigeret illam. Demum forma nata creari poſſet educi, & tamen actio, qua produceretur ſecundum entitatem, tunc non exigeret alteram actionem unitivam, quia neq; ipſa forma per ipſam producta exigeret illam; ergo diſtinctio illarum duarum actionum, quarum una dicitur eductio, & altera creatio, non poteſt deſumi ex exigentia actionis unitivæ ſequentis.

60 Reſpondeo, me ad hęc, & ſimilia argumenta jam pridem ab aliis adducta ſatisfeciſſe abundè diſp.7. Phyſ. q.7.art 2. nu.148. quas ſolutiones in gratiam arguentis hic rurſus replicabo; itaque dimiſſa ſolutione illorum, qui aſſerunt animam rationalem in aliquo ſigno prius in ſe produci, & in alio ſigno corpori uniri, & conſequenter abſolutè negarent antecedens, reſpondeo ex ibi dictis ſatis patere, quo pacto anima rationalis fiat naturaliter in materia, & non proinde dicatur educi, quia nimirum illam exigit non ut veram cauſam ſuæ exiſtentiæ, quemadmodum materialis forma, ſed ut conditionem concomitantem ejus naturalem ſtatum, quod ex eo arguimus, quia poſt corporis interitum adhuc anima conſervatur abſque miraculo, non autem forma materialis; unde magis miraculum eſſet, ſi forma materialis extra materiam fieret, quam ſi fieret anima rationalis, quia hæc non habet tantam materiæ neceſſitatem, ſicut illa, ad ſuam exiſtentiam, cùm eam tantum requirat ut conditionem concomitantem, & ſine qua non, ex mero decreto Dei, & non ex natura ſua; quare conceſſo antecedente in ſenſu præfato, negatur conſequentia, quia etſi anima, ut à Deo producatur ſecundum ſuum connaturalem ſtatum exigat corpus in eodem inſtanti, in quo producitur, non exigit illud ut veram cauſam ſuæ exiſtentiæ, ſed tantum ut conditionem concomitantem ex decreto Dei, & ideò ejus fieri ſic in materia non eſt educi.

61 Ad 2. conceſſa majori nego minorem, ad probationem concedo formam natam educi poſſe creari, & actio ipſius productiva, quia eſt exigitiva actionis unitivæ ex ſua intrinſeca indigentia, in eo caſu diceretur creatio tantum ſecundùm modum, quatenus ex negatione concurſus materialis ſubjecti indueret modum creationis, non autem ſecundùm rem, qualis eſt actio productiva animæ; ſed ſecundum rem, ac veluti in actu primo eſſet adhuc actio eductiva, quatenus exigeret actionem unitivam, licet in actu ſecundo, & per accidens eſſet creativa ex defectu actualis concurſus ſubjecti, qui neceſſariò requiritur, ut productio formæ dicatur eductio in actu ſecundo. Ad 3. negatur aſſumptum; quia ſi anima rationalis educeretur à materia, utiq; ab ea dependeret à priori, veluti à cauſa ſuæ exiſtentiæ, ac per conſequens per ſeparationem ab ea corrumperetur, quod eſt contra ejus naturam, unde licet forma nata educi poſſit creari, quia ex hoc nullum ſequitur abſurdum, non tamen è contrà forma nata creari poteſt educi ob prædictam rationem; quod ſi concederetur antecedens, tunc pariter dicendum eſſet, quod talis actio, qua educeretur forma nata creari, eſſet eductio tantum ſecundum modum, ſed ſecundum rem eſſet actio creativa, quatenus ſuaptè natura non exigeret alteram actionem unitivam, abſolutè tamen negandum eſt illud antecedens.

62 Secundum fundamentum eſt, quod optimè colligatur aliquem effectum non dependere naturaliter ab aliqua cauſa, ſi illa ablata adhuc poneretur effectus; ergo ſi actio illa Dei eſt talis naturæ, ut per eam poneretur forma, quamvis materia non poneretur, ut dici debet in adverſa ſententia, omninò debet dici, quod forma non dependeat à materia; & ſanè hinc colligitur, quod anima rationalis non dependeat à materia quamvis non producatur, niſi in materia, quia concurſus, quo ponitur à Deo, eſt ſe ſolo ſufficiens, & eo poſito poneretur anima quamvis non eſſet materia.

Reſpondemus loc. cit. aſſignando diſparitatem inter animam rationalem, & formas eductas, anima namque rationalis ideò non dicitur conſervari dependenter à materia, quia ejus unio cum materia non eſt ſuſtentatio, at unio aliarum formarum eſt ſuſtentatio, & ideò dependenter ab illa conſervantur, & hac ſuſtentatione ablata, licet deinceps conſervaretur forma à Deo extra ſubjectum, non inde benè deducitur formam à materia non dependere, quando illi inhærebat, quia licet iſta ablata adhuc remaneat formam, non tamen eo modo quo prius, quia non in ſubjecto ſuſtentata, quod habebat beneficio materialis influxus.

63 Hanc reſponſionem voluit Pontius impugnare num. 198. Et quia non potuit eam impugnare ratione, placuit impugnare accumulatis conviciis, nam primò nos incuſat rurſus, quod extrà formam reſpondeamus, quæ eſt ſolita cantilena, deinde compatitur Tyronum infelicitatem, quibus à nobis non ſolum doctrina in ſe mala proponitur, ſed ea etiam obſcuritate, ut difficulter eam poſſint ad propoſitum applicare; tandem totum virus evomens blaterat nos eſſe ex eorum claſſe auctores, vel qui oppreſſi aliqua difficultate, puris verbis evadere conantur; vel qui aſſueti ſunt aliquibus terminis, quos nec ipſimet intelligunt, ſed credunt tamen ſubeſſe ſenſum aliquem; Cæterum quænam ſit pejor, obſcurior, & à Scoto difformior doctrina an Pontiana, vel noſtra, ex Appendice generali prudens lector judicare poterit; Pontianæ ſiquidem plerumq; quadrat adagium *Platonicis numeris obſcurior*, & num nos ſimus ex eorum claſſe auctores, qui puris verbis evadere conantur, nec terminos intelligunt vel potius ipſe, nolo lectorem longius remittere, ut judicium ferat, ſed ipſum exoro hìc ſiſtere, & robur argumenti Pontiani hìc ponderare, quo in reſponſionem allatam invehitur, videbit enim luce clarius ipſum terminos ignorare in omni ſchola notiſſimos, & ut fert adagium *fronti ocream, tibiæ galeam applicare*, noſtras opiniones quantumvis declaratas, & fusè enucleatas non intelligere, aut intellectas traducere, eaſque impoſturis, & mendaciis reſpergere, quod planè ingenuum virum dedecet, & præcipuè religioſum. Veniamus ad experimentum, & interim dico melius eſſe puris verbis difficultates evadere, quam convitiis, & ſcommatibus, ut ejus moris eſt.

64 Itaque contra noſtram ſolutionem ſic arguit præfatus Auctor, quæro ab ipſis quid ſit, unionem formarum eductarum eſſe ſuſtentationem earum, & cur magis dicatur illa eſſe ſuſtentatio, quam unio animæ, ſi ipſæ quoad ſuam entitatem non magis dependeant ab illa unione, quam anima, ut ipſi dicunt. Certè quoad eſſe informatum & eſſe unitum, & eſſe in ſtatu connaturali ſuo; & in ſtatu entis completi tam anima dependet ab unione ad corpus, quam ullæ aliæ formæ, quo autem ad ipſam entitatem abſolutè conſideratam tam aliæ formæ ſunt independentes à materia, & unione ad ipſam, quam anima præcipuè in adverſariorum ſententia, quomodo poteſt ergo cum ullo ſenſu dici, quod una unio ſit ſuſtentatio potius, quam altera? Deinde quando dicunt, quod licet formæ eductæ ablata unione ad materiam, remaneant non tamen eodem modo, quo prius, quia non in ſubjecto ſuſtentatæ, quæro quid dicit illud, *in ſubjecto ſuſtentatæ*, ſupra hoc, quod dicit, *ſubjecto unitæ, aut informantes ſubjectum*, ſi nihil, ergo eodem modo poſſet dici, quod anima manens in corpore ſuſtentabatur, licet maneat extra corpus alio modo ſine ſuſtentatione illa, ſi aliquid aliud, ut intelligeremus eos, deberent ſignificare, quid illud ſit, quod ego certè fateor libenter me ignorare, videor tamen mihi ſcire, quod in ſententia Maſtrii, ac Belluti non poſſit eſſe aliquid, & propterea ante inſinuavi hanc reſponſionem in ſolis verbis abſque ſenſu conſiſtere.

65 Reſpondeo, Loripedem rectus derideat, Ethiopem albus, oh quam impunè abiret Pontius, ſi cum mortuis loqueretur, nam, *mortui non mordent*, ajebant Veteres, ſed gratia Dei vivimus adhuc, audimus, & intelligimus melius, quam ipſe, ſaltem in hoc argumento, in quo ut dixi, ſe ignorare demonſtrat terminos etiam Tyronibus cujuſque ſcholæ notiſſimos, nec credimus hoc dicendo injuriam ei inferre, quandoquidem ultrò fateatur in ſuo argumento relato ſe illos ignorare; Itaque de ſuſtentatione formarum eductarum in materia, cujus ſignificatum ait Pontius ignorare, prout diſtinguitur à ſimplici unione, & receptione, qualem exercet corpus erga animam rationalem, agunt Recentiores paſſim, Suarez diſp. 13. Met. ſect.9.nu.10. & 11. Averſa in ſua Philoſ.q.12. ſect.3. & q. 20. ſect. 6. Amicus in Phyſic. tract. 5. q.3. dub.5. art.2. Fonſeca 5. Met. c.2.q.3. ſect.2. & q.12. ſect.2. & Conimb. p. Phyſ.c.9.q.11.art. 3. & alii paſſim, & nos etiam in Phyſic. pluribus in locis ſatis clarè, & fusè diſp.2. q.5. art.4. & q.7. art.2. nu. præſertim 148. & 149. & art.3. nu.154. ubi dicimus ſuſtentationem ultrà ſimplicem unionem, & receptionem formæ in materia importare dependentiam formæ à materia, veluti à cauſa materiali ſuæ entitatis, & exiſtentiæ, adeò ut ex natura ſua petat ad ſuum eſſe, fieri, & conſervari concurſum materialem ſubjecti, ſic, quod ſi fieret, vel conſervaretur extra ſubjectum, id omninò eſſet contra ejus naturam, quod & ipſum nomen ſuſtentationis importare videtur, quoniam innuit intrinſecam indigentiam, & exigentiam, quam habet formam, ut fiat, & conſervetur in ſubjecto, quam indigentiam non habet anima rationalis, cum extra ſubjectum etiam connaturaliter conſervari poſſit; qua de cauſa ejus unio cum materia ſuſtentatio dici non poteſt, ſed ſimplex unio, & receptio abſque dependentia à ſubjecto, tanquam à cauſa ſuæ exiſtentiæ; ita nos locis citatis, & Recentiores alii ſuſtentationem formarum eductarum diſtinguunt à ſimplici unione, & receptione, quam exercet materia cum anima rationali, quod planè diſcrimen adeò obvium eſt, & patens, ut non niſi *piſtillo retuſior*, ut fert adagium id capere nequeat, unde valdè miror, cur Pontius fateatur ſe hoc ignorare, idq; dicat nunquam fuiſſe à nobis explicatum, cum nedum locis citatis, ſed etiam in fine illius noſtræ reſponſionis ſatis ſit indicatum, cum dicimus, quod hac ſuſtentatione ablata à forma materiali licet deinceps conſervaretur forma à Deo extra ſubjectum, non inde benè deducitur formam à materia non dependere, quando illi inhærebat, quia licet iſta ablata adhuc remaneat forma, non

tamen eodem modo, quo prius, quia non in ſubjecto ſuſtentata, quod habebat beneficio materialis influxus; hæc inquam, ultima verba ſatis indicant, quod ſuſtentatio ultrà ſolam unionem, & receptionem formæ in materia dicit materialem influxum materiæ in formam, qualem non habet in anima.

66 Ex quo deducitur, quam mendaciſſimè imponat nobis Pontius in ſua inſtantia, quod nos dicamus formas materiales quoad ſuam entitatem non magis pendere ab unione, quam animam, & rurſus quod quantum ad ipſam entitatem abſolutè conſideratam tam aliæ formæ ſunt independenter à materia, & unione ad ipſam, quam anima, in ſententia noſtra; legantur, quæ dicimus circa hoc diſp.7. Phyſ.q.7. ar.2.n.148. (& interim recordetur Pontius quod *fruſtra jacitur rete ante oculos pennatorum*) ibi enim poſtquam noſtram ſententiam aperuimus de eductione formarum materialium, hoc corollarium deducimus; per hunc dicendi modum explicatur, concurſum materiæ non ſolum attingere debere unionem formę, ſed etiam ipſammet exiſtentiam formæ, & neceſſarium eſſe, non ſolum ut conditionem concomitantem ad connaturalem ejus ſtatum qualis eſt modo corpus ad animam rationalem, ſed etiam ut veram cauſam in primo inſtanti, in quo forma exiſtit; qua ergo fronte audet dicere Pontius, quod in ſententia noſtra eodem modo uniantur formæ eductæ à materia, & anima rationalis? parcat ei Deus, & adeò ingentem impoſturam condonet.

67 Tertium fundamentum eſt, concurſus Dei quo vult conſervare formam in ſubjecto eductivè, eſt volitio, qua vult illam producere cum dependentia à ſubjecto; concurſus autem, quo conſervat extra ſubjectum, eſt volitio, qua vult illam producere abſq; tali dependentia; ergo non eodem concurſu conſervat formam eductam in ſubjecto, & extra ſubjectum. Ad hoc reſpondemus, ibi conſequenter non eſſe utique eundem concurſum illum, quo conſervatur entitas abſoluta cum forma precisè, & illum quo conſervatur ejus unio cum ſubjecto, ſed eſſe diverſos, ſicut diverſæ ſunt entitates formę, & unionis; cæterum eſt idem concurſus ille prior, qui terminatur ad ſolam entitatem formæ, tam dum eſt in ſubjectum, quam dum eſt extra ſubjectum. Inſtat Pontius nu.200. quod ſicut conſequenter, & conſtanter hæremus in eadem reſponſione, ita ipſe quoque conſequenter, & conſtanter hæret in ſua cenſura, & aſſerit, quod ſi concurſus ille prior concurſu unitivo, pro producitur entitas abſoluta formæ ſit abſque dependentia à materia, & ſufficiat ſe ſola ad conſervandam formam, quod illa forma non magis educetur, quam anima rationalis. Sed jam ſupra in reſponſione præſertim ad p. fundamentum ſatis explicatum eſt, quomodo concurſus ille, quo producitur entitas abſoluta formæ materialis ſit dependens à materia & à concurſu unitivo, & quomodo non; ſiquidem eſt independens in ſe præcisè, & formaliter conſideratus, quia ſic terminatur ad puram entitatem formæ abſolutam, & in ſua formalitate ab unione præſcindit; eſt verò dependens, quatènus connaturaliter coexigit in eodem inſtanti concomitantiam concurſus unitivi, & unionis cum materia, tanquam à cauſa exiſtentiæ formæ per ipſum productæ, quam coexigentiam non habet concurſus, quo producitur anima rationalis, quia non petit unionem cum corpore, tanquam cum vera cauſa materiali ſuæ exiſtentiæ, ſed tanquam cum conditione concomitanti ſuum connaturalem ſtatum, & hoc quidem non ex natura ſua, ſed ex decreto Dei; quandoquidem ex natura ſua ita produci poſſet ſine corpore in ſe ſubſiſtens, ſicut poſteà conſervatur poſt corporis interitum, in quo nullam video implicantiam, ſicut exaggerat, & comminiſcitur Pontius hanc doctrinam capere non potens, vel melius non volens; *peſſimus ille ſurdus, qui audire recuſat*.

68 Et quia occaſione hujus argumenti pro capienda noſtra ſententia de divino concurſu ipſum remittimus ad diſput.8. Phyſ. quæſt.3. art.2. in fine, incipit à num.201. noſtram proponere doctrinam, ut eam impugnet; defendimus ibi communem Scotiſtarum ſententiam eundem effectum non poſſe ſimul à pluribus cauſis totalibus, & adæquatis dependere, contra quam hanc movemus difficultatem n.73. De facto ejuſdem effectus dantur duæ cauſæ, quarum una eſt totalis, & ſe ſola ſufficiens, altera partialis, & ſe ſola inſufficiens v. g. Deus, & cauſa ſecunda ignis ab utroque producti, ergo etiam dari poſſunt duæ cauſæ totales, quia eadem eſt difficultas de ſuperfluitate partialis cum totali, & totalis cum totali. Ad quam difficultatem aliquas proponimus reſponſiones, quas refellimus, & præſertim hanc, quam Pontius ſuſcipit defendendam; Nec ſufficit dicere, quod cauſa prima eſt totalis in actu primo, quatenus de ſe habet virtutem ſufficientem ponendi totum effectum, ſi vellet, at in actu ſecundo partialis eſt, & ejus concurſus eſt inſufficiens ſecundum rem, ut detur locus actioni cauſæ ſecundæ, quæ eſt communis reſponſio Recentiorum, quam ibi impugnamus, quia tam indignum eſt vilificare cauſam primam in actu primo, non ponitur prima cauſa dependens à ſecunda, ita neque concurſus ejus ſecundùm rem tam debilis poni debere, & attemperatus, ut neceſſariò indigeat concurſu cauſæ ſecundæ, & ſine illo ſit ſecundùm rem inſufficiens, ſic enim in actu ſecundo dignior non eſſet concurſus primæ cauſæ, quam ſecundę.

69 Reſpondet Pontius num.202. non vilificari actionem cauſę primæ, etiamſi partialis ponatur, & de ſe inſufficiens ad ponendum effectum abſque concurſu cauſæ ſecundæ; ſicut enim non vilificatur actio Dei, qua producit Leonem formaliter loquendo, nec arguitur imperfectionis ex eo, quod per eam, ut ſic, non poſſit produci lapis; ita non vilificatur, nec arguetur imperfectionis actio, qua cum igne concurrit ad alium ignem producendum, etiamſi dicatur, quod illa actio formaliter conſiderata non poſſit ſe ſola ſufficere ad productionem ignis abſque concurſu alterius ignis, & ſicut volitio, qua vellet Deus dare decem ſcuta tantum, ſine dubio non poſſet ſufficere formaliter loquendo ad danda viginti, & tamen hoc non argueret imperfectionem in illa: ita volitio, qua vult concurrere cum creatura non debet ſufficere ad producendam rem ſine creatura, nec indè ſequeretur imperfectio, aut debilitas. Et ſicut actio Dei, qua movet ſolem 24. horis, non eſt ſufficiens ad movendum ipſum per tantum ſpatium 12. horis, nec hoc arguit debilitatem ullam, quæ arguat imperfectionem, ita in propoſito dicendum eſt. Accedit, quod ſecundùm nos (inquit) non poteſt ſufficere ad producendum formam cum modo ſuſtentationis abſque concurſu creaturæ, & tamen hoc non arguit debilitatem, & imperfectionem in ipſius concurſu; ergo etiamſi concurſus ejus non poſſet ſufficere abſq; concurſu ignis ad producendum ignem, non argueret hoc imperfectionem in concurſu ipſius. Ad illud de dignitate, quod concurſus Dei non eſſet dignior concurſu creaturæ, reſpondet, quod ſi loquimur de dignitate, quam haberet ex eo, quod poſſet magis ſufficere ſe ſolo, quam concurſus cauſæ ſecundæ, concedit non eſſe digniorem, nec hoc eſſe inconveniens, ſi loquimur de alia dignitate deſumpta ex parte principii, negat, quia Deus eſt infinities dignior creatura.

70 Sed contrà, juxta hunc dicendi modum concurſus Dei in actu ſecundo ponitur eſſentialiter dependens à concurſu cauſæ ſecundæ; ergo vilificatur, quatenus eſſentialiter ſubordinatur concurſui cauſæ ſecundæ, quod ei in ratione primæ cauſæ repugnat; aſſumptum probatur, quia eſſentialis dependentia unius ab alio conſiſtit in neceſſaria ac indiſpenſabili exiſtentia hujus ab illo, ergo ſi concurſus Dei exhibitus, & in actu ſecundo adeò inſufficiens eſt, & partialis ut ſine concurſu cauſæ ſecundæ non valeat effectum ponere, planè ita erit eſſentialiter dependens cauſa prima, dum actualiter operatur à ſecunda, ſicut hæc ab illa, atque ita manifeſtè evertitur eſſentialis ſubordinatio cauſæ ſecundę ad primam, nec concurſus cauſæ primæ dignior eſſet, quàm concurſus cauſæ ſecundæ. Nec valet, quod ait Pontius, adhuc fore digniorem ex parte principii, quia Deus eſt infinities dignior creatura. Hæc ſolutio non eſt ad rem, quia hìc non eſt ſermo de concurſu Dei in actu primo, quis enim dubitat ejus virtutem eſſe infinitam; ſed de concurſu in actu ſecundo, quem dicimus non eſſe de ſe, & ſecundùm rem inſufficientem, & mancum, qualis eſt concurſus cauſæ ſecundæ, quia tam indignum eſt vilificare concurſum Dei in actu ſecundo, quàm in actu primo; imò ex debilitate, & inſufficientia concurſus in actu ſecundo argueretur à poteriori inſufficientia, & debilitas ejuſdem in actu primò.

71 Nec tandem ſatisfacit, quod inquit non vilificari actionem Dei, qua producit Leonem, neque debilem dici, vel inſufficientem, eo quod per eam, ut ſic, non poſſit produci lapis &c. quia quantum ad rem in ſe, certum eſt concurſum Dei materialiter, & fundamentaliter ſumptum eſſe ipſum velle Dei, qui eſt unus, & ſimpliciſſimus actus, in ſe, licet ſit virtualiter multiplex ob ſui illimitationem; atque ita certum eſt eſſe unum, & eundem actum ſimpliciſſimum divinæ voluntatis, quo Leonem producit, & lapidem, quo vult dare decem, vel viginti ſcuta, quo movet Solem per hoc ſpatium horis 24. vel 12. Si verò concurſus Dei formaliter ſumatur, nimirum prout importat relationem dependentiæ eſſentialis in effectibus creatis, aut in Deo terminationem hujuſmodi dependentię, planè cùm hujuſmodi relationes dependentiæ formaliter ad multiplicationem effectuum plurificentur in hoc ſenſu, utique verum eſt alium eſſe influxum, quo producitur leo, & alium quo producitur lapis, nec eſſe imperfectionis, aut debilitatem arguere in eo, ex hoc quod nequeat per illum, ut ſic, produci lapis, quia hoc eſt dicere ex parte effectuum, quod per dependentiam, qua dependet leo à Deo, non poteſt formaliter dependere lapis, neque è contrà, nec pariter Deum per terminationem, qua terminat Leonis dependentiam poſſe pariter per eandem terminare dependentiam lapidis, quæ omnia verificari poſſunt abſq; ulla imperfectione divini concurſus, nam ad ejus perfectionem, & dignitatem ſufficit, quod à parte rei ſit unus, & idem ſimpliciſſimus actus divinę voluntatis, quo omnia producit, & ſolùm virtualiter multiplex pro effectuum varietate, & quod ſe ſolo ſit efficax ad ponendum in eſſe quamlibet effectum, quem modo de facto producit cum concurſu cauſarum ſecundarum.

72 Quod tandem contra nos ad hominem addebat, quod nempè ſecundùm nos concurſus Dei nequeat ſufficere ad producendam formam cum modo ſuſtentationis abſq; concurſu creaturæ, neq; id arguere imperfectionem, aut debilitatem in eo, ergo etiamſi concurſus ejus non poſſet ſufficere abſque concurſu ignis ad producendum ignem, non argueret hoc imperfectionem in concurſu ipſius. Hoc inquam, non convincit, quia eſt manifeſta diſparitas, ſiquidem apud Theologos eſt compertum, non poſſe Deum ſupplere cauſalitatem cauſæ materialis in eodem genere cauſæ ob intrinſecam imperfectionem, quam involvit, poſſe tamen ſupplere vices cujuſcunque cauſę efficientis, & in hoc ſenſu verificatur, quicquid agit cum cauſis ſecundis, poſſe ſe ſolo agere & ſine illis, unde quod illud nequeat, nullam arguit in ipſo imperfectionem, aut debilitatem, quia eſt impoſſibile, at hoc poſteriùs non eſt impoſſibile, unde ſi non poſſet ſine igne ignem producere, hoc argueret in eo imperfectionem, & debilitatem.

73 Deinde nu.204. refert ſolutionem noſtram ad propoſitam difficultatem, quam damus diſp.8. num. 74. ubi dicimus, concurſum Dei

Dei fundamentaliter ſumptum eſſe unicum, & ſimpliciſſimum ad omnes effectus, eundem ſcilicet actum efficacem divinæ voluntatis, ſed ob ſuam eminentiam, & illimitationem eſſe virtualiter multiplicem, & diverſis nedum numero, ſed etiam ſpecie influxibus æquivalere, majori, & minori, ut libet divinæ voluntati, nam utique major eſt concurſus, quo Deus utitur cum equo ad equum generandum eo, quo utitur cum calore ad calorem producendum, ſed talis diverſitas notari nequit in divino concurſu ſecundùm rem, quia à parte rei eſt idem prorſus actus, quo utrumque facit; ſed tantum in modo applicandi eundem actum ad plures effectus exigentes juxta eorum naturam varios, & diverſos influxus, qui modus applicandi divinum concurſum ſatis arcanus eſt, utpotè ſpectans ad ſuavem diſpoſitionem Dei, qua univerſum gubernat; & in hoc ſenſu dicitur Deus cauſis ſecundis ſuum attemperare concurſum, non quod hoc faciat ſecundùm rem, remittendo nimium, vel intendendo ſuum influxum, ſed quia id facit in modo applicandi illum, & in hoc ſenſu etiam dicitur influxus Dei inſufficiens non ſecundùm rem, ſed ſecundùm modum, quatenus ex modo quo applicatur, indiget conſortio cauſæ ſecundæ, ita quod ſine ea ſic applicatus non attingeret effectum; hæc autem attemperatio locum habere nequit in duabus cauſis totalibus totaliter concurrentibus ad eundem effectum.

74 Antequam hanc ſolutionem impugnet num.205. præmittit doctrinam hanc noſtram de attemperatione divini concurſus eſſe à veritate deviam, & inſufficientem ad tollendam præfatam difficultatem; ſibique diſplicere debere tempus terere in proponendis, & impugnandis nugis, ſed quia inſipientibus (inquit) etiam debitores quandoque ſumus cum Apoſtolo, dignatur tandem impugnationem apponere. Quis unquam ſub vili, ac cinereo amictu tantam latere ſuperbiam crediſſet? id in mentem venire facit Diogenis dictum apud Ælian. lib. 4. qui purpuratos cum vidiſſet Rhodios, hoc nihil eſt, dixit, præter faſtum; in Lacedemonios deinde cum incidiſſet arroganter pannoſos, hæc longè alia (inquit) eſt ſuperbia. Cæterum oh Pontium felicem, qui hac vice cogitur impugnare nugas, & debitor inſipientibus eſt conſtitutus; ſi enim ſapientibus fuiſſet debitor, nec teruntium quidem ſolvere poterat; & ſi ſeria, ac difficilia impugnare debuiſſet, quot ineptias, & ſcurrilia dixiſſet, cùm tot effutiat in impugnandis nugis? ſed videamus quàm bene ſapientiſſimus homo nos inſipientes doceat, & quàm ſtrenuè vir ſerius nugas impugnet, & verba abſque ullo ſenſu faciente ad propoſitum.

Itaque poſt tot ſcomata, & maledicta ſic argui: : quam omnes concedant eodem actu ſimpliciſſimo, ac infinito divinæ voluntatis Deum velle quicquid vult, & etiam quod ille actus ſimpliciſſimus æquivaleat pluribus, ac diverſis ſpecie, & numero actibus ob infinitatem ſuam, ut dicit Maſtrius; tamen nullus poteſt dicere, quod eodem concurſu formaliter loquendo, quo Deus producit Leonem, poſſit producere lapidem; nec poteſt dicere, quod eodem concurſu formaliter, quo producit cum igne ignem, poſſit producere ſine igne ignem, & ſi debet Deus ſuum attemperare concurſum alio modo, quando producit Leonem, quam quando producit calorem, quando Leo ex ſe alium exigit concurſum, quam calor, ſimiliter ut producat ignem ſine concurſu alterius ignis debet attemperare ſuum concurſum aliter, quam quando producit ignem cum igne, quia ignis ex ſe exigit alium concurſum cauſæ primæ, quando ab illa ſola producitur, & quando ab illa, & ab alia cauſa producitur.

75 Secundò quæro (inquit) à Maſtrio, an ſolùm dicat, quod eodem concurſu Deus producat ignem, quando producit illum cum alio igne, & ſine alio igne, ſicut eodem concurſu producit Leonem, & calorem; & quod eodem modo, quo diverſo concurſu producit Leonem, & calorem, producat ignem, quando producit ignem ſe ſolo, & quando cum alio igne; ſi ſic, habetur manifeſtè intentum; ſi non, tota doctrina hìc propoſita ab ipſis non eſt ad rem. Tertiò adhuc magis directè, quæro an quando Deus concurrit cum igne ad alium ignem producendum habeat concurſum attemperatum eo modo, quo quando ſe ſolo producit ipſum; ſi ſic, ergo ſicut concurſus ille ſic attemperatus ſe ſolo ponit ignem in uno caſu, ita ſe ſolo ponit ipſum in altero, & ſic creaturæ concurſus non ſolum erit ſuperfluus, ſed impoſſibilis; ſi non ſit eodem modo, ut videntur ſentire Adverſarii, ergo verum eſt, quod non eodem concurſu formaliter loquendo, nec etiam eodem concurſu realiter, & eodem modo applicato Deus conſervat ignem ſe ſolo, quo conſervat, ſeu producit ipſum cum cauſa ſecunda, quæ eſt directè ſententia mea, & communis, quam hi auctores impugnant. Tandem, quia non eſt inconveniens, quod concurſus Dei in actu ſecundo ſic attemperatus ſit inſufficiens abſque concurſu creaturæ, & conſequenter dependens à concurſu creaturæ; ergo non eſt inconveniens ſententia communis, & reſponſio, quam Recentiores dant ad hanc difficultatem.

76 Reſpondeo, concedendo non debere dici, quod eodem formaliter concurſu producantur leo, & lapis, cum enim in hoc ſenſu dicat ex parte effectus relationem eſſentialis dependentiæ, & ex parte Dei terminationem talis dependentiæ, ad multiplicationem, & diverſitatem effectuum, plurificantur pariter, & variantur relationes ex parte eorum, & terminationes ex parte Dei, quia ſufficit variatio termini, vel fundamenti ad diverſificandas relationes, unde actiones multiplicantur, & variantur ad multiplicationem terminorum ex 5. Phyſic. atque ideò formaliter loquendo diverſus eſt influxus, quo producitur leo ab eo, quo producitur lapis, quia diverſi ſunt termini, & effectus, ad quos terminantur; negatur tamen eodem pacto dicendum eſſe diverſum formaliter concurſum, quo producit cum igne ignem, & quo eundem ſe ſolo producit, quia invariato principio, & termino nequit variari actio, cum ab his unitatem accipiat, & diverſitatem; cum ergo in utroque caſu maneant idem principium ſcilicet velle divinum, & idem terminus nempè ignis, conſequenter erit idem formaliter concurſus, ſeu eadem actio erit ſecundum rem, & tantum diverſa ſecundum modum. Ad 2. negatur rurſus paritas, quia in productione Leonis, & caloris variantur effectus, & termini actionis, atque ideò ſunt diverſæ formaliter actiones, quibus producuntur: cæterum quando à Deo producitur ignis cum igne, & poſteà ſe ſolo illum producit, aut conſervat abſque cauſa ſecunda, ſemper manet idem effectus à Deo productus, & ſemper idem principium producens, & ideò nequit formaliter variari actio in re, ſed tantum ſecundum modum, quatenus prius producebat illum cum cauſa ſecunda, & poſteà ſine cauſa ſecunda.

77 Ad 3. patet ſatis quid ad hoc dicendum ex reſponſione data ad difficultatem de duabus cauſis totalibus, quæ adeò fætet Pontio, dicimus enim eundem eſſe concurſum ſecundum rem tam materialiter, quam formaliter, quo Deus cum igne producit ignem, & quo producit ſe ſolo, eſt idem ſecundum rem materialiter, quia eſt idem ſimpliciſſimus actus, quo vult hoc, & illud, eſt idem quoque formaliter, ideſt eandem relationem dependentiæ, vel terminationem importat, quia non variatur principium, neque terminus, variatur tamen aliquo pacto ſecundum modum, quia in uno caſu applicatur ſe ſola divina virtus ad agendum, in alio caſu applicatur mediante cauſa ſecunda, unde in primo caſu videtur quodammodo intendi divina virtus, & in ſecundo remitti, ut detur locus actioni creaturæ ne ſit ſupervacanea, quod tamen ſano modo intelligendum eſt, ut ſcilicet talis intenſio, & remiſſio non in ipſo divino influxu aſſignetur, quia hic unicus eſt, ſimpliciſſimus, & indiviſibilis actus divinæ voluntatis nulli obnoxius intenſioni, vel remiſſioni, ſed tantùm in modò ipſum applicandi: cum enim actus ille ob ſui illimitationem ſit virtualiter multiplex, & diverſis tam numero, quam ſpecie influxibus æquivalens, poteſt divina voluntas per ipſum applicari ad opus modò cum majori, modò cum minori energia, quæ tamen nihil omninò ſuperaddat, vel detrahat ſimpliciſſimæ entitati divini actus, ratione ſuæ infinitatis, & illimitationis, eo modo, quo diſcurſimus de natura divini decreti ad extra, neque hìc eſt major difficultas, quam ibi, & in hoc ſenſu dicimus concurſum Dei, quem modo præbet cauſis ſecundis, eſſe ſufficientem ſecundum rem, quia divina volitio eſt infinitæ virtutis, & tantùm ſecundum modum eſſe inſufficientem, nimirum ex modo, quo ſe applicat ad operandum cum illis, quia cum minori energia ſe applicat, quam ſi ſe ſolo ageret ad extra. Ad 4. negatur aſſumptum, quod ſine approbatione relinquendum non erat, quandoquidem omninò repugnet concurſui cauſæ primæ, quod agat dependenter à ſecunda, alioquin cauſa prima non eſſet, & talis independentia eſt de ratione primæ cauſæ, tam in actu primo, quam in actu ſecundo, adeout ſicut cauſa prima dicitur potens agere independenter à cauſa ſecunda, ita quoque dici poſſit, ac debeat actu agens, & operans independenter ab ea, licet agat cum ea.

78 Neque hæc noſtra ſententia coincidit in ea Recentiorum, quam ſequitur Pontius, Recentiores enim, ut notavi loc.cit. diſp. 8.num.75. ponunt concurſum Dei aliquid creatum ex parte effectus ſe tenens, atque ita non ſolum in modo exhibendi concurſum, ſed etiam in ipſo concurſu exhibito inſufficientiam agnoſcunt, & ideò ſecundum rem ipſum ſtatuunt partialem, & inſufficientem, & conſequenter in actu ſecundo verè cauſam primam vilificant; ſed nos ſtatuentes concurſum exhibitum in ipſo actu efficaci divinæ voluntatis, nullam prorſus inſufficientiam agnoſcimus in entitate ipſius concurſus, ſed ſolùm in applicatione illius, unde reſtat ut tantùm ſecundum modum dici poſſit inſufficiens. Quod ſi Pontius contendit eſſe inſufficientem ſecundum rem, & majorem concurſum Deum adhibere, quando ſe ſolo producit effectum, quam quando operatur cum cauſa ſecunda, debebat ipſe declarare quomodo in actu divinæ volitionis poſſit hæc inſufficientia aſſignari, ac pariter intenſio, vel remiſſio, debebat rationes ſolvere, quibus hoc eſſe impoſſibile demonſtro diſp.2. Phyſ.num. 51. & 52. quare cum hæc non fecerit, potius ejus ſententia in puris verbis conſiſtit ſine ullo ſenſu verborum, quàm noſtra, verba ſine ſenſu amentes proferunt, non verò intelligentes, & verbo Auctorum ſine ſenſu apparent ſenſum non habentibus, non autem intelligentibus.

An poſſit vivens deſtrui virtute accidentis.

79 AFfirmat Pontius in Phyſic.diſp.9.num.18. quia licet (inquit) non eſt formalis repugnantia inter formam viventis, & accidens, eſt tamen talis repugnantia inter diſpoſitionem requiſitam ad formam viventis, & accidens in aliquo gradu, unde ſi accidens introduceretur ab alio accidente in illo gradu, deſtrueretur vivens, nec id eſſet inconveniens, quia ad deſtructionem viventis, quæ ſit per ſeparationem animæ à corpore, non requiritur introduci aliquam formam ſubſtantialem incompatibilem cum anima; & quoniam hoc aſſeruit Pontius improbando reſponſionem quandam Scoticam à nobis datam diſp.7. Phyſ.num.102. in qua negavimus accidens poſſe corrumpere vivens; ideò hanc ejus doctrinam ibidem in Phyſica recuſa breviter impugnamus.

Primò,

Primò, quia hoc dicimus eſſe contra Scotum ibi à nobis citatum 4. d.12. qu.3. N. & clarius Litt.X. in illa additione, ubi negat accidens poſſe corrumpere diſpoſitiones in eo gradu, quem ſibi forma ſubſtantialis determinat, quæ doctrina communiter recipitur in noſtra ſchola.

Reſpondet in apol.num.229. Scotum ibi non habere aliquid nobis favens, aut illi præjudicans, hac enim ſunt verba illius litt.N. *uno modo breviter dici poteſt, quod qualitas eſt principium actionis in paſſum habens contrarium, & hoc ſecundum quemlibet gradum, ſecundum quem prius, & hoc inquantum eſt ex parte qualitatis activæ; ſed propter ſubjectum in quo eſt contrarium, quod determinat ſibi aliquem gradum magis, quam aliud, poſſibile eſt, quod non poſſit in omnem gradum contrarii in quantum contrarium eſt in tali ſubjecto eodem modo, quo prius potuit*. Ex hoc loco nihil aliud habetur, quam quod qualitas non poſſit ſe ſola deſtruere omnem gradum qualitatis oppoſitæ, quando ſubjectum determinat ſibi neceſſariò aliquem gradum iſtius qualitatis oppoſitæ, itaut non poſſit eſſe ſine aliquo gradu ipſius; hoc autem eſt evidens, quia non poteſt eſſe actio qualitatis abſque ſubjecto, in quod agit; ergo non poteſt tollere à ſubjecto illum gradum, ſine quo nequit eſſe ſubjectum, quod eſt directiſſimum intentum Scoti: ſed hinc nullo modo habetur, quod qualitas non poſſet deſtruere qualitates contrarias in gradu requiſito ad conſervationem viventis, quia quamvis deſtrueret illas in illo gradu, non ſequitur quod deſtrueret illas in gradu, in quo requiruntur neceſſariò ad eſſe ſubjecti, in quod agit; nam ſubjectum, in quod agit qualitas alterans, non eſt ipſum vivens, qua vivens, ſcilicet totum conſtatum ex anima, & corpore, ſed eſt ipſum corpus organicum; quamvis autem qualitas v. g. frigus deſtrueret calorem viventis in eo gradu, in quo requireretur connaturaliter ad viventis conſervationem, non tamen deſtrui deberet in eo gradu, quem determinat ſibi neceſſariò ſubjectum actionis.

80 Subdit deinde nu.230. quod quando Doctor litt.O. dicit, *quod nulla ſubſtantia poſſit corrumpi niſi à ſubſtantia*, manifeſtè loquitur de ſubſtantia, quæ eſt ſubjectum immediatum alterationis corruptivæ, ut ſunt ſubſtantiæ compoſitivæ non viventes tam completæ, quam incompletæ, nam de his procedit ratio ipſius, non verò de ſubſtantiis viventibus, quatenus viventes, de quibus nihil concludit ratio ejus. De his verò quæ habet Doctor litt. X. parum curat, quia eſt additio non genuino Scoti textui; & ex hac reſponſione deducit tandem, quam negligenter ego cum Socio Doctorem tractemus; quam querelam proſequitur num.232. ubi ait cavendum à nobis, quoties ex Scoto diſcurrimus, cujus experimentum poteſt haberi (inquit) hoc ipſo loco, dicunt enim ex Scoto litt. N. adverte citari à nobis etiam litt. X. ut clarius loquentem, quod calor licet poſſit deſtruere alios gradus caloris non neceſſarios ſimpliciter ſubjecto, non poſſit deſtruere gradus neceſſarios ſimpliciter, non quia in ſeipſis ſint majoris virtutis, quam alii gradus, ſed quia ſubſtantia pro illis pugnat, & reſiſtit, major autem, & efficacior eſt concurſus ſubſtantiæ, quam accidentis. Sed hanc doctrinam ultimam (ſubdit Pontius) Scotus eo loco nec leviter quidem indicat, ſed rationem potius dat, quam ego dedi ſupra, quia accidens nequit agere, niſi in ſubjectum, unde non poteſt deſtruere ſubjectum producendo aliquid incompoſſibile ſubjecto, quia illud incompoſſibile non poſſet produci in ſubjecto, aliàs non eſſet incompoſſibile, nec poſſet produci ſine ſubjecto, tum quia cauſa ſecunda nequit producere abſque ſubjecto; unde nullo modo refundit Scotus cauſam, cur accidens non deſtruat gradus neceſſarios ſubjecto, in majorem virtutem, & efficaciam ſubſtantiæ; nec poterat ſanè cum ulla probabilitate; nam quamvis ſubſtantia nullo modo ex ſe haberet virtutem conſervativam accidentium; tamen accidens non poſſet propter rationem datam deſtruere gradus neceſſarios ad conſervationem ſubjecti.

81 Sed ſi unquam iniquè nos incuſavit Pontius de prava Scoti intelligentia, planè nunc iniquiſſimè incuſat; & ſi perversè unquam explicuit ipſe Scotum, modò illum perverſiſſimè exponit, ut jam ex ipſo contextu, ejuſque Expoſitoribus probo. Itaque ad illam difficultatem probantem, accidens ſeparatum poſſe ſubſtantiam corrumpere, & quod poteſt in omnem gradum accidentis connaturalis, etiam poſſe in neceſſariò naturaliter requiſitum ad conſervationem ſubſtantiæ duplicem, aſſignat viam reſpondendi litt. N. Uno modo breviter (inquit) poſſet dici, quod qualitas eſt principium actionis in paſſum habens contrarium, & hoc ſecundum quemlibet gradum, ſecundum quem prius, & hoc quantum eſt ex parte qualitatis activæ, ſed propter ſubjectum, in quo eſt contrarium, quod determinat ſibi aliquem gradum magis quam alium, poſſibile eſt, quod non poſſit in omnem gradum contrarii, inquantum contrarium eſt in tali ſubjecto, eo modo quo prius potuit, & iſta reſponſio declarabitur ex ſequentibus. Alio modo poteſt dici, quod etſi poſſit in omnem gradum alterationis, in quem potuit conjuncta, non ſequitur, quod poſſit in corruptionem ſubſtantiæ, ratio hujus eſt iſta, quia generatio non poteſt à corruptione ſeparari comparando ad agens naturale, &c. Unde in prima reſponſione concedit accidens ſeparatum, quantum eſt ex ſe, poſſe in quemcunque gradum, ſed propter ſubjectum, in quo eſt contrarium, quod determinat ſibi aliquem gradum magis, quam alium, poſſibile eſſe, quod non poſſit in omnem gradum contrarii; quam reſponſionem juxtà præmiſſa magis declarat infrà ſub R. dicens: vel aliter dici poteſt, & planius quod gradus poſſunt eſſe ejuſdem rationis vel in ſe tantum, vel in ſe, & in comparatione ad ſubjectum; ſi primo modo, falſa eſt illa propoſitio, quæ dicit, quod agens ejuſdem rationis poteſt corrumpere illa, quæ ſunt ejuſdem rationis, ſi enim non ſunt ejuſdem rationis in comparatione ad ſubjectum, utpotè quia ſubjectum determinat ſibi alterum illorum, non autem neceſſariò determinat ſibi alios (nota bene quod non ait qualitatem non poſſe ſe ſola deſtruere ultimum gradum qualitatis oppoſitæ, quia non poteſt eſſe actio qualitatis abſque ſubjecto) in quod agit, (ut Pontius ait, ſed quia ſibi determinat illum) benè poteſt aliquod agens corrumpere in tali ſubjecto unum gradum, vel plures, non tamen illum ultimum, quem ſubjectum ſibi deternat, quia ille non corrumpitur, niſi ad corruptionem ſubſtantiæ, ita ibi Doctor.

82 In ſecunda verò reſponſione, ut patet, admittit Doctor poſſe accidens ſeparatum omnē gradum accidentis conjuncti deſtruere, etiam ultimum, ſed negat conſequentiam, quod accidens poſſit corrumpere ſubſtantiam, quia omne corrumpens debet eſſe ſimul generans, at accidens ſeparatum non eſt generans ſubſtantiam; ergo nec corrumpens; Cumque contra hanc ſecundam ſolutionem feciſſet quandam inſtantiam ſub eadem litt. N. quia qualitas, quæ poteſt in omnem alterationis præviæ ad generationem poteſt in gradum incompoſſibilem formæ ſubſtantiali rei corrumpendæ, & ita in corruptionem, quia ſi non poteſt inducere aliquem gradum incompoſſibilem formæ ſubſtantiali corrumpendæ, ergo cum quocunque gradu inducibili ab ipſo poteſt ſtare forma ſubſtantialis corrumpendi, & ita per nullam alterationem poteſt corrumpendum corrumpi. Reſpondet immediatè ſub lit. O. quod nunquam poteſt alterans inducere gradum incompoſſibilem alterabili: probatur ex ratione terminorum, quia non poteſt movens inducere gradum incompoſſibilem ſuo mobili, quia mobile manet in toto motu, ergo ſub omni gradu per motum inducto, ſed mihi manet ſub aliquo ſibi incompoſſibili, ergo, &c. ita ibi. Itaque vides, diſcretè lector, quam inſipienter confundat Pontius ſecundam reſponſionem cum prima, cum inquit nu.229. ex illa prima etiam ab ipſo verbatim relata nil aliud haberi, quam quod qualitas non poſſet ſe ſola deſtruere omnem gradum qualitatis oppoſitæ, quando ſubjectum determinat ſibi neceſſariò aliquem gradum iſtius qualitatis oppoſitæ, itaut non poſſet eſſe ſine aliquo gradu ipſius, quia ſcilicet non poteſt eſſe actio qualitatis ſine ſubjecto, in quod agit, & hoc eſſe directiſſimum intentum Scoti ibidem. Vides inquam quam oſcitanter id dicat, quia hæc ratio quod non poteſt eſſe actio qualitatis ſine ſubjecto, in quo agit, non pertinet ad primam reſponſionem, quam dicimus eſſe contra ipſum, ſed ad ſecundam, & præter clariſſima Scoti verba, quæ interpretatione non egent, ita quoque ipſum intelligunt, & exponunt ibi Tataretus, Aretinus, & alii Interpretes; ex quo deduci poteſt, num nos negligenter tractemus Scotum, an ipſe, ut nos incuſat.

83 Neque minus violenta, & extorta eſt explicatio, quam affert litteræ Scoti dicentis litt O. *quod nulla ſubſtantia poteſt corrumpi, niſi à ſubſtantia*, dum inquit Doctorem non loqui de quacunque ſubſtantia, ſed tantum de illa, quæ eſt ſubjectum immediatum alterationis corruptivæ, ut ſunt ſubſtantiæ compoſitæ non viventes, tam completæ, quam incompletæ; extorta (inquam) eſt hæc explicatio, & contra expreſſa Scoti verba, cujus propoſitio non eſt indefinita, ſubſtantia non poteſt corrumpi, niſi à ſubſtantia, ſic enim in aliquibus verificari poſſet, & in quibuſdam non, ſed eſt propoſito univerſalis, *nulla ſubſtantia poteſt corrumpi, niſi à ſubſtantia*, quæ nam autem ſit vis, & energia propoſitionis univerſalis ſuppono, Pontium ſcire, ſi ſummulas callet; & prorſus falſum eſt, quod ait rationem ibi à Scoto ad hoc adductam non probare univerſaliter de omnibus, ſed tantum de non viventibus, ratio namque qua immediatè hanc propoſitionem univerſalem facit, & appellat à priori, planè univerſaliter probat, quæ talis eſt; quia prius naturaliter non corrumpitur per aliquod poſterius naturaliter; quicquid eſt inductum ab alterante, ut alterans, eſt poſterius naturaliter formá ſubſtantiali rei alterabilis: ergo per nihil tale inductum ab alterante corrumpitur ſubſtantia alterabilis, & talem eſſe ſenſum Scoti in ea quæſtione fatentur ejus Interpretes ſupracitati, Tatar.& Aretinus, qui ſub lit. R. in fine §.*ad 2.dico*, ita concludunt intentionem Doctoris, *ex his omnibus elicitur, quod reſolutio Doctoris in hac materia eſt iſta, quod nullo modo forma ſubſtantialis, neque gradus, quem ipſa determinat ad conſervationem ſui, poſſunt corrumpi ab aliquo accidente, ſive exiſtente in ſubjecto, ſive extra*; Doctrina verò, quæ habetur ſub litt. X. quo ſenſu imperfectius poſſit corrumpere perfectius, quamvis in quibuſdam codicibus ſignetur tanquam additio, tamen in quibuſdam non ſignatur, imò à præfatis expoſitoribus præſertim à Tatar. exponitur, ut germana litera Scoti; & quando etiam foret additio, non eſſet rejicienda, quia conſonat doctrinæ antecedenti, quam docuerat de graduum determinatione, quæ paſſim, & plauſibiliter recipitur ab omnibus Scotiſtis, ut apud omnes eſt videre in quæſtione, an accidens poſſit producere ſubſtantiam.

84 Secundò impugnabatur à nobis opinio Pontii de deſtructione viventis ab accidentibus, quia cum ipſe quoque velit ſubſtantiam conſervare propria accidentia ſibi connaturalia, & neceſſaria, reſiſtendo contrariis, tenetur oſtendere, quare ſubſtantia quæ eſt majoris virtutis, non plus valeat reſiſtere, quam accidens agendo: Reſpondet num 231. quamvis daretur ſubſtantia, quæ conſervaret accidentia, magis poſſe conſervare in gradu ſibi neceſſario, quam accidens illa deſtruere in eo gradu, tamen inde non ſequeretur, quod poſſet ea conſervare in quocunque alio gradu: imò contrarium eſt evidens quotidiana experientia, qua conſtat ex accidentibus connaturalibus ſubſtantiæ aliquos gradus per alia accidentia corrumpi, unde cum vivens, qua vivens non ſit cauſa conſervativa accidentium materialium ſibi connaturalium, ſed potius corpus, quod eſt altera pars ipſius, quandoquidem illud corpus non requirat accidentia illa neceſſaria in omni gradu, in quo requiruntur ad conſervationem animæ, bene poteſt fieri, quod accidens contrarium illis poſſit illa corrumpere in eo gradu neceſſario ad animam; licet non corrumpat illa in gradu neceſſario ad conſervationem corporis: Quod autem ſubſtantia conſervans accidentia non ſit tam potens ad ea conſervanda, quam aliud accidens ad ea deſtruenda in gradu, in quo requiruntur ad conſervationem animæ, patet experientia quotidiana, nam aliquando nimio calore, aliquando nimio frigore moriuntur viventia, & abſurdum eſſet dicere, quod ille nimius calor, & nimium frigus non producerentur, aut ſaltem non poſſent produci in corpore viventis per alia ſimilia accidentia.

85 Hæc reſponſio duo aſſumit, quæ probatione indigebant, primum eſt, quod vivens, qua vivens non ſit cauſa conſervativa quorundam accidentium materialium ſibi connaturalium, & ad ejus conſervationem neceſſariorum, in certo gradu, & quidem ſatis compertum eſt accidentia quædam inſequi corpus vivens, qua tale, quæ nullo modo ſpectant ad corpus pro altera parte compoſiti, unde deficiente, vel abeunte viventis forma, illa quoque accidentia deficiunt, ſignum evidens, quod à forma viventis conſervabantur, & non à forma corporeitatis, atque ideò cum ſubſtantia ſit majoris virtutis à toto genere, quam accidens, dicimus, quod ſubſtantia viventis ſemper reſiſtet actioni accidentium contrariorum, niſi hæc quoque auxilium habeant ſubſtantiæ, cui inſident, quia ſubſtantia nequit corrumpi, niſi à ſubſtantia, qua de cauſa inquit Doctor cit.litt.P. quod ſi tota ſubſtantia ignis in ſphæra ſua deſtrueretur, & manerent ibi omnia accidentia, gutta aquæ ibi poſita nunquam deſtrueretur ab illis; Alterum etiam, quod ſine probatione proponitur, eſt, quod quando vivens nimio frigore, vel calore interit, id eveniat præciſè ex actione illorum accidentium, & non potius ex adjutorio quoque ſubſtantiarum, quibus inſident, v.gr.nivis, vel ignis; quod ſi Pontio id videtur abſurdum, non ſat fuit hoc dicere, ſed etiam probare debebat, nos enim cum Scoto abſurdum potius opinamur oppoſitum ob rationem allatam.

86 Tertiò impugnabatur Pontius, quia etiam oſtendere tenetur, cur idem contingere nequeat in non viventibus; ſicut enim poteſt accidens virtute propria ſecundum ipſum deſtruere diſpoſitionem neceſſariam ad animam, ita poterit deſtruere quamlibet aliam diſpoſitionem neceſſariam ad formam non viventem; & cum corruptio unius ſit generatio alterius, ſequitur accidens poſſe ſubſtantiam generare.

Reſpondet hanc rationem ſibimet oppoſuiſſe diſp.9. Phyſ. ac proinde quod eam proponere non debebamus iterùm, aut ſi eam proponere volebamus, ejus reſponſionem impugnare tenebamur, quod cum non fecerimus, adhuc in ea reſponſione perſiſtit remittendo Lectorem ad locum citatum cum cautione, & fidejuſſione, quod ſit ei abundè ſatisfactura; Cæterum an ibi reſpondeat Pontius ad hanc inſtantiam, & quid reſpondeat nec vidi, quod meminerim, nec videre poſſum, cum codicem ad manum non habeam: ſuſpicor tamen non aliud reſpondere potuiſſe, quam id quod ait ab initio hujus defenſionis num.228. dum reddens rationem cur viventia præciſè poſſint ab accidente deſtrui, inquit, id non eſſe inconveniens, quia ad deſtructionem viventis, quæ ſit per ſeparationem animæ à corpore, non requiritur introduci aliquam formam ſubſtantialem incompatibilem cum anima, ſeu aliquam novam ſubſtantiam generari, ſicut contingit in non viventibus. Verum ſi ita reſponderet, eſſet manifeſta petitio principii, Thomiſta namque ex hoc, quod accidens poteſt corrumpere ſubſtantiam, infert quod poſſit quoque eam generare, quia nequit unam corrumpere quin aliam generet, quare ſi dicamus poſſe accidens deſtruere ſubſtantiam viventem, quia ex tali corruptione nulla ſequitur generatio alterius ſubſtantiæ, non ſic ſubſtantiam non viventem, quia cum tali corruptione ſemper eſt annexa generatio alterius ſubſtantiæ, accidens autem nequit ſubſtantiam generare; ſi inquam, ita reſpondeatur, manifeſta petitio principii committitur, quia reſpondetur per id quod eſt in quæſtione.

87 Poſtremò num.233. nititur nos in contradictionem adducere, nam cum diſp.cit.qu.6.art.3.num.114.& 115. proponeremus difficultatem, quæ art.præc.tacta fuerat num.104. quod ſi ex majori virtute ſubſtantiæ ad conſervanda accidentia, quæ ſibi determinat, oriretur quod accidens non poſſet deſtruere gradus neceſſarios, ſequeretur etiam non poſſe alios deſtruere &c. reſpondemus ſubſtantiam non ita reſiſtere, quin accidens poſſit deſtruere omnes gradus non obſtante reſiſtentia ſubſtantiæ, & cum contra hoc opponeretur Scoti auctoritas dicentis non poſſe contrarium accidens deſtruere qualitates, quas ſibi forma determinat, ut neceſſarias pro ſui conſervatione; reſpondemus Scotum duas dediſſe reſponſiones; unam qua dicit, quod poſſet ſubſtantia determinare ſibi aliquos gradus, quos propterea non poſſit accidens deſtruere, quamvis poſſit alios, quos non determinaret; aliam qua dicit, quod accidens poſſit omnem gradum accidentis contrarii corrumpere, ſed tamen quod non propterea corrumperet naturaliter ſubſtantiam, quam ſolutionem primæ præferimus.

Hanc noſtram doctrinam impugnat Pontius loc. cit. nam ſequendo hanc ſecundam reſponſionem (inquit) recedunt à doctrina, quam ſupra propoſuerunt art. præcedenti, quod nimirum non poſſit accidens corrumpere gradum omnem, quia ſubſtantia fortior eſt ad reſiſtendum; ergo contradicunt ſibi; & quamvis Scotus habeat duas reſponſiones, quarum quælibet eſſet probabilis; tamen non licet Scotiſtæ ob illas in uno loco tenere unam doctrinam abſolutè, & in alio loco tenere abſolutè oppoſitam.

Deinde falſum eſt (inquit) quod Scotus in ſecunda reſponſione aſſerat accidens ſeparatum poſſe deſtruere omnem gradum accidentis conjuncti, etiam ultimum, nam in verbis ab ipſomet citatis ſolùm ait, quod etiamſi poſſit in omnem gradum alterationis, in quem potuit conjuncta, non ſequitur, quod poſſit in corruptionem ſubſtantiæ, aliud autem eſt dicere, etſi poſſit, & quod poſſit; primum autem dicit Scotus, ſecundum Adverſarii; aliud etiam eſt dicere, quod poſſit in omnem gradum accidentis conjuncti etiam ultimum, aliud quod poſſit in omnem gradum, in quem ipſamet qualitas conjuncta poſſet; ex quibus ſecundum dicit Scotus, primum hi Patres egregii ſanè, & fideles Scotiſtæ; Nec magis verum eſt, quæ ſupponunt accidens conjunctum poſſe deſtruere omnem gradum accidentis contrarii etiam ultimum, nam ut Scotus litt. O. citatus optimè docet, id omninò implicat, quia quicquid poteſt producere, debet producere in ſubjecto, ſubjectum autem nequit eſſe abſque gradu qualitatis connaturalis conſervativæ, ergo nequit deſtruere ultimum gradum.

88 Reſpondeo nullam nos incurriſſe contradictionem ſequendo in 3.art. cit. ſecundam reſponſionem, in qua Scotus admittit accidens poſſe omnem gradum accidentis contrarii deſtruere, & in 2. art. præponendo doctrinam illius primæ, in qua docet, quod poſſit ſubſtantia determinare ſibi aliquos gradus, quos accidens nequit deſtruere, quoniam hanc doctrinam non propoſuimus in 2. artic. ut abſolutè amplectendam, ut nobis imponit Pontius, ut clarè conſtat ex his, quæ habemus in illo 2. artic. in ſolutione tertii argumenti in fine, ubi dicimus, *Sed quid re vera dicendum ſit pro totali reſolutione hujus difficultatis, quæ adhuc magis augeſcit ex ſequenti argumento, conſtabit ex dicendis art. ſequenti in fine*, non ergo ibi abſolutè docuimus, & approbavimus doctrinam illam de reſiſtentia ſubſtantiæ pro gradibus, quos ſibi determinat, ſed locuti ſumus juxta communem loquendi modum Scotiſtarum illam acceptantium, & approbantium, ultimam reſolutionem remittendo ad finem ſequentis articuli. Ad aliam impugnationem, quæ in ſola cavillatione conſiſtit, dico, quod cùm Scotus ait, *alio modo poteſt dici, quod etſi poſſit in omnem gradum alterationis, in quem potuit conjuncta &c.* Satis patenter concedit in ea ſecunda reſponſione accidens ſeparatum poſſe in omnem gradum alterationis, quandoquidem ly *etſi* non facit ſenſum conditionatum, ſed abſolutum, ac ſi diceret, quamvis poſſit in omnem gradum alterationis, non ſequitur, quod poſſit in corruptionem ſubſtantiæ, ideſt conceſſo illo antecedente, adhuc non ſequitur hoc conſequens, & pariter cùm concedat in ea reſponſione poſſe accidens ſeparatum in omnem gradum alterationis, in quem poterat conjuncta, concedi conſequenter, quod poſſit in ultimum, quem ſibi forma determinat, quia ſi hoc non concederet, jam ſecunda reſponſio à prima non differret, quæ hoc non concedebat: imò quod id concedat in ea ſolutione colligitur ex 2. inſtantia, quam ſub lit. O. facit contra eam illis verbis, ſi accidentia alterantia poſſunt in quemlibet gradum alterationis, ergo & in ultimum &c.

89 Ad ultimam reſpondeo utique juxta illam 2. reſponſionem nos concedere accidens conjunctum poſſe deſtruere omnem gradum accidentis contrarii etiam ultimum; neque oppoſitum docet Scotus lit. O. neque ibi dicit, ut toties in hac defenſione repetit Pontius, quod accidens ideò nequeat ultimum gradum accidentis contrarii deſtruere, quem ſibi determinat ſubſtantia corrumpenda, quia tunc actio qualitatis eſſet ſine ſubjecto, & gradus incompoſſibilis illi non produceretur in ſubjecto, nihil, inquam, horum habet ibi Doctor, ut oculari fide quiſque experiri poteſt, ſed ſolum dicit, quod alterans, ut ſic, nequit inducere aliquem gradum incompoſſibilem alterabili, quia mobile manet in toto motu, ergo ſub omni gradu per motum inducto; cum hoc tamen ſtat adhuc, quod poſſit inducere aliquem gradum incompoſſibilem formæ ſubſtantiali corrumpendæ, & ſic deſtruere gradum ultimum, quem ſibi illa determinabat; neque hinc ſequitur, quod actio alterativa ſit futura ſine ſubjecto, & hoc quidem certiſſimum eſt, ſi materia prima ſupponatur eſſe immediatum ſubjectum accidentium (ut ait Aretinus in hac reſponſione ſupponi) ſi verò ſupponatur eſſe ſubſtantia compoſita juxta mentem Doctoris, neque adhuc id ſequitur, ſed ſolùm ſequitur, quod ad deſtructionem illius ultimi gradus ſtatim terminatur actio alterativa, & immediatè ſequitur corruptio illius prioris ſubſtantiæ, & alterius generatio, non quidem ab alterante, ut ſic, quia ejus actio ſupponitur terminata cum deſtructione ultimi gradus, ſed quatenus generans, & ita expreſsè loquitur, & ſe declarat Doctor in eo loco, unde ſtatim infert, quod nulla ſubſtantia corrumpi poteſt niſi à ſubſtantia.

An accidentia connaturalia conſerventur à ſubſtantia.

90 Diſp.7. Phyſ. qu.6.art.3.num.113. dicimus, quod ſi conſervatio propriè ſumatur, quatenus dicit dependentiam effectus non ſolum in fieri, verùm etiam in facto eſſe, accidentia connaturalia producta ab ipſa ſubſtantia in ſe, non conſervantur ab ea; ſi verò impropriè accipiatur, ut dicit remotionem, & impedimen-

dimentum contrariorum, ne agant in illa accidentia, poſſunt dici conſervari à ſubſtantia. Contra quam doctrinam inſtetit Pontius diſp. 7. Phyſ. n. 42. probans accidentia producta à ſubſtantia conſervari conſervatione propriè dicta, quod & rurſus confirmat in apol. p. 173. n. 235. quia non potius debet virtus productiva, quam conſervativa talium accidentium ſubſtantiæ adſcribi; nec eſt ulla cauſa ſecunda, cui potius conſervatio eorum adſcribenda ſit; nec ad Deum ipſum recurri debet abſque neceſſitate, & licèt verum ſit, quod non ita eſſentialiter pendeat qualitas à ſubjecto, quin poſſit abſque illo produci, hoc non facit ad rem, neque enim conſervatio propriè dicta involvit, aut requirit talem dependentiam; ſufficit enim ad ipſam dependentia per ſe in conſervari, licet non ſit eſſentialis dependentia; ſicut ſufficit dependentia per ſe in produci abſque dependentia eſſentiali, ut res dicatur propriè produci.

Reſpondi ibidem in nova editione, imò hanc eſſe conſervationem propriè dictam, quando effectus nempè ita in fieri, & conſervari à ſua cauſa dependet, ut ſua cauſa remota ſtatim evaneſcat, quemadmodum dicimus de lumine, ut conſtat ex dictis q. 2. illius diſp. ad cujus differentiam conſervationem factam per remotionem, & impedimentum contrariorum appellamus impropriè dictam; ſed quocumque modo appelletur, ne fiat lis de nomine, hoc nobis ſat eſt, quod illa accidentia connaturalia non pendeant omnia à ſubſtantia, in qua reſident, ita in fieri, & conſervari ea neceſſitate, qua dicitur lumen pendere à corpore luminoſo, & alii effectus, qui dicuntur à cauſis ſuis dependere in fieri, & facto eſſe.

91 Hanc ſolutionem præmiſſis prius nonnullis ſalibus circa quæſtionem de nomine ſatis infatuatis, & inſulſis n. 236. ſic eam impugnare conatur citrà quæſtionem de nomine, data etiam acceptione, & declaratione conſervationis propriè dictæ, ut à nobis aſſeritur. Primò quia non ſolum ignis conſervat calorem ſuum conſervatione impropriè dicta per remotionem, & impedimentum contrariorum, ſed per actionem terminatam directè ad ipſam ſubſtantiam caloris, imò non conſervat ipſam per talem remotionem, & impedimentum, niſi quatenus per ſe directè conſervat ipſam; ergo ſi conſervatio propriè dicta ſit, quæ opponitur conſervationi tali impropriè dictæ, ignis conſervabit calorem conſervatione propriè dicta; probat antecedens; quia habet virtutem productivam caloris pro quocumque inſtanti, ergo producit ipſum pro quocumque inſtanti, atque ita pro omni tali inſtanti habet actionem conſervativam directè terminatam ad ipſum; Tum quia non eſt potior ratio, cur primo inſtanti haberet actionem immediatè terminatam, quam pro ſequentibus. Tum quia nequit capi, quomodo ſubſtantia impediat, aut removeat contraria, niſi conſervando directè, & poſitivè accidentia ſua propria; nam non poteſt impedire, aut removere niſi vel formaliter non removet contraria, cùm non ſit oppoſita illis formaliter; vel effectivè: ſed formaliter, nec effectivè, quia nihil producit in contrariis, aut ſubjecto ipſorum, per quod impediat illa; ergo eatenus removet, & impedit, quatenus conſervat poſitivè, & directè accidentia ſua propria, quæ ipſis formaliter contraria ſunt.

92 Reſpondeo primò negari poſſe aſſumptum præſertim quoad 2. partem, ad cujus probationem, quæ erat ultima, rurſus negatur aſſumptum, & cum probatur, negatur minor, quod ſcilicet ignis pro conſervatione impropria ſui caloris nihil producat in contrariis, aut in ſubjecto ipſorum, oppoſitum namque experientia docet, quando enim ignis calefacit aquam, ſua potentia activa non ſolum agit in aquam, verum etiam debilitat virtutem aquæ, ne in ipſum ignem reagat, aut ſi reagere permittitur, non tanta velocitate, ac intenſione, ſicut ageret ſi non impediretur. Sed quicquid ſit de antecedenti cum ejus probationibus, illo admiſſo adhuc negatur conſequentia, quia ad conſervationem propriè dictam jam diximus non ſufficere qualemcunque actionem ignis terminatam directè ad ipſam ſubſtantiam caloris, ſed deberet calor adeò eſſentialiter, ac neceſſariò ab igne pendere, ut remoto ipſo ſtatim evaneſcat, ſicut lumen pendet à corpore luminoſo, unde cum per illud aſſumptum cum ejus probationibus non oſtendatur ſic eſſentialem eſſe dependentiam caloris ab igne, non ritè deducitur conſequentia; unde patet, arguentem non ſtetiſſe promiſſis, pollicitus enim erat velle accipere conſervationem propriè dictam in eo rigore, quo accipitur, & declaratur à Maſtrio, & in iſto ſenſu oſtendere concluſionem ejus falſam, & reſponſionem inſufficientem; & in fractione panis defecit, & Maſtrium decipit, cum in antecedente ſui argumenti accipiat conſervationem propriè dictam non in rigore, quo promiſit, nec in ſenſu à Maſtrio declarato, ſed in ſenſu laxiori.

93 Secundò arguit n. 238. calor ignis tum deſineret ſtatim deſinente igne, quia deſinit lumen deſinente corpore luminoſo; ergo ſi lumen conſervetur conſervatione propriè dicta propter hanc rationem, idem dicendum de calore; probatur antecedens, quia lumen non deſinit deſinente Sole, niſi quia non eſt alia cauſa effectiva totalis applicata ad productionem ipſius, unde debet deſinere ad deſitionem Solis; ſed non eſt alia cauſa applicata, quæ conſervaret calorem ignis deſinente igne, ergo deſinente igne neceſſariò deſinit calor ejus. Quod ſi velit Maſtrius non eſſe talem dependentiam caloris ad ignem, qualis eſt luminis ad Solem, quatenus calor ſecundùm ſpeciem poſſit cauſari per alias cauſas ſecundas, lumen verò non poſſit, hoc poteſt eſſe verum, ſed non impedit conſervationem propriè dictam caloris ab igne in ſemetipſo producti, quia ſecundùm omnes, & ipſum Maſtrium conſervatio propriè dicta non exigit aliam dependentiam, quam illam, per quam diſtinguatur à conſervatione impropriè dicta, & indirecta, conſervatio autem poſitiva, & directa ſine tali dependentia poteſt ad hoc ſufficere. Nec Maſtrius inveniet, ut exiſtimo, ullum qui in explicatione conſervationis propriè dicta ponat dependentiam illam, quam ipſemet poſuit, ſed omnes, quod ſciam, excepto ipſo, intelligunt per ipſam dependentiam poſitivam, & directè terminatam ad rem conſervatam, dum conſervatur.

94 Reſpondeo arguentem in hoc ſecundo argumento magis ſtare promiſſis, ſed non magis probare, negatur enim antecedens, ad cujus probationem negatur minor, quia calor ab igne productus in externo ſubjecto adhuc perſeverat deſinente igne, ſignum evidens non ita eſſentialiter ab igne dependere, ſicut lumen à Sole; quod ſi deſinente igne deſinit calor ſibi inhærens, id non eſt quia majori neceſſitate in genere efficientis cauſæ pendeat ab igne calor ſibi inhærens, quam alter in externo ſubjecto cauſatus, quia cum eſt in proprio ſubjecto non eſt imperfectioris conditionis, ac quando eſt in alieno, ſed deſinit, quia pendet ab eo etiam in genere cauſæ materialis, & ad id, quod addebatur, dico non ea præcisè de cauſa majorem eſſe dependentiam luminis à Sole, quam caloris ab igne, quatenus calor ſecundùm ſpeciem poſſit cauſari per alias cauſas ſecundas, lumen verò non poſſit; nam lumen quoque ſecundum ſpeciem per alias cauſas ſecundas produci poteſt; ſed ratio eſt, quia calor dum ab igne producitur in externo ſubjecto, perſeverare poteſt remoto, vel deſinente igne, non ſic lumen perſeverare poteſt in aere remoto corpore luminoſo, unde conſtat lumen majorem dependentiam habere à Sole, quam calorem ab igne, & tale dependentiæ genus hìc nos accipimus pro conſervatione propriè dicta, nec abs re, quia nullum majus dependentiæ genus reperiri poteſt alicujus effectus à ſua cauſa, quam quod ab ea omninò dependeat in ſuo eſſe fieri, & conſervari, adeòut deficiente cauſa, illicò & effectus ipſe deficiat; unde fallitur Pontius, dum ait hanc acceptionem conſervationis propriè dictæ non niſi à nobis agnoſci, nam paſſim in aliis Auctoribus invenitur, & quando non invenitur, adeſt manifeſta ratio pro ea, & quando tandem utrumque deficeret, de tali acceptione Adverſarius nos incuſare non debet, ſi ingenuè vult agere; quandoquidem n. 326. permiſit nobis talem acceptionem, & jactavit ſub tali acceptione velle adhuc concluſionem noſtram falſam oſtendere, & reſponſionem inſufficientem, oh quam verum eſt, *jactatores ventoſos plerumque in cauda deficere.*

95 Tertiò n. 239. advertit valdè mirum eſſe, cur cùm ſatis fuſè impugnaverit concluſionem ſecundam noſtram in hoc ipſo articulo, in qua dicimus, quod ſubſtantia immediatè poſſit producere qualitates in alieno ſubjecto ſimiles illis, quibus ipſa afficitur, ut v. g. quod ignis poſſit producere calorem immediatè in aqua, aut quocunque alio ſubjecto, mirum, inquam, eſſe cur in nova editione rationes ipſius non propoſuerim, & impugnaverim, ſi potui. Reſpondeo planè non recordari, cur rationes illas ſuas non adduxerim, fortè quia non adverti, neque enim adeò exactè perlegi ejus curſum, ut quicquid contra nos ſcripſit, notaverim, aut ſi notavi, interdum aliqua prætermiſi, quæ nec apparentiam difficultatis mihi præſeferre videbantur, & ita contingere potuit de rationibus illis, quibus nunc ſatisfeciſſem, ſi tomum ejus phyſicum ad manum haberem.

Quartò tandem, ut more ſuo defenſionem quamlibet offenſionibus, & conviciis abſolvat, ita concludit: Sed certè hoc ab ipſis non eſt expectandum, qui niſi inveniant aliquem locum Scoti, qui faveat, non videntur multum fatigaſſe ingenium in excogitandis rationibus, quibus aut ſua muniant, aut aliena impugnent, qui defectus eſt familiaris textualibus Scotiſtis, qui ſcilicet totam ſuam diligentiam in textu Scoti memoriæ commedando inſumunt, arbitrantes ſe, cum id aſſequuntur, inſigniter doctos; in quo etiam ſocios habent plures ex illis, quos rigidiores Thomiſtas vocamus: ita ille. Quibus verbis planè confirmat, & adagium, *Ubi quis dolet, ibidem & manum habet*, & Typographi querelam, quod ab adoleſcentia fuerit in ſcholis recentiorum enutritus, ſic enim PP. Societatis Dominicanos appellare ſolent, cum vident illos mordicus affixos literæ D. Thomæ: quo etiam titulo nos cohoneſtavit Pontius circa textum Scoti dehoneſtare prætendens: oh utinam eſſemus boni textuales Scotiſtæ, quandoquidem magis valeat infirmior ratio Scoti, quam alia quælibet à nonnullis Recentioribus excogitata ut validior, addere tamen placet in utraque ſchola Thomiſtica ſcilicet, & Scotica neceſſarios eſſe hujuſmodi rigidiores Thomiſtas, & Scotiſtas, cum nonnulla ſæpè inveniantur ingenia turgentia, quæ tantùm ſibi fidunt, ut ob quaſcunque leves, & apparentes rationes ſibi licere exiſtiment viam deſerere communis Magiſtri, & Præceptoris, unde ſi repagulis hujuſmodi non cohiberentur, brevi actum eſſet de ſincera doctrina D. Thomæ, & Scoti.

De motu corporum ad impediendum vacuum.

96 Diſput. 12. Phyſ. n. 14. dicimus corpora moveri ad impediendum vacuum ob colligationem eorum ortam ex decreto Dei. Contra quam doctrinam inſtetit Pontius diſp. 16. Phyſ. n. 23. quia ſi eſſet talis colligatio inter corpora, ex ea non potius oriri deberet, quod corpus recedens, trahere debeat poſt ſe corpus ſubſequens, quam corpus ſubſequens detinere corpus recedens. Ad quod reſpondi ibidem naturam ſemper facilioribus uti mediis ad impediendum vacuum, facilius autem in præfato caſu evitatur vacuum per attractionem aquæ in fiſtulam ſurſum, quam per detentionem aeris in fiſtula, quia facilè aſſignatur cauſa efficiens talis attractionis, non ita detentionis aeris, niſi ad Deum recurramus immediatè detinentem corpora colligata, quod non benè diceretur, quia ad Deum in effectibus naturalibus non eſt recurrendum, niſi ubi deficiunt aliæ cauſæ naturales, quæ in propoſito non deſunt, tùm quia melius eſt, ſi fieri poſſit, ſervare corporum colligationem ſinendo cauſas ſecundas motus ſuos agere, quam eos impediendo, impediretur autem actio cauſæ ſecundæ, ſi ex fiſtula aquæ immerſa ex parte inferiori aerem attrahere non poſſemus.

97 Contra hanc reſponſionem replicat Pontius in apol. n. 283. non facilius evitaretur vacuum, ſi aer attraheret aquam, quàm ſi aqua detineret aerem: nam ex decreto Dei æquè potens eſſe poteſt aqua ad detinendum, ac aer ad attrahendum & ſine decreto Dei nec unum, nec alterum fieri poteſt: nec facilius eſt aſſignare cauſam ſecundam in uno caſu, quam in altero; nam ſicut cauſa efficiens attractionis eſſet cauſa movens aquam ſecundum Maſtrium ſuppoſito decreto Dei; ita cauſa efficiens detentionis eſſet aqua ſuppoſito decreto Dei, neque in uno caſu recurritur ad Deum, niſi eodem modo, quo recurritur in altero, ergo propter facilitatem majorem impediendi vacui, & minus neceſſarium recurſum ad Deum, non magis debet aer attrahere aquam per fiſtulam, quàm aqua detinere aerem in fiſtula. Conf. quia quandoque non poteſt aſcendere, neque attrahi aliquid, quod aliàs attraheretur ad impediendum vacuum; ut patet ex follibus, qui quando eſt periculum vacui, non poſſunt extendi ulla extractione, qui tamen aliàs extenderentur facilè; ergo vacuum tam facilè impediri poteſt per detentionem, quàm per attractionem.

98 Deinde ulterius arguit n. 284. cauſæ ſecundæ æquè ſinuntur facere motus ſuos, ſive detineatur aer ab aqua per alligationem ortam ex decreto Dei, ſive attrahatur aqua ab aere ad impediendum vacuum; ergo ut ſinantur cauſæ ſecundæ agere motus ſuos, non debet obligatio ſtatui potius ſic, ut attrahatur aqua, quam ut detineatur aer, & ſic reſponſio Maſtrii totaliter corruit; probo antecedens, quia quocumque modo impediatur vacuum, cauſæ ſecundæ permittuntur facere motus ſuos, niſi in caſu vacui, ut certum eſt; ſed in caſu vacui, ſive dicatur impediri uno modo, ſive altero, impeditur cauſa ſecunda à motu, qui aliàs ipſi competeret, & hoc in ordine ad impediendum vacuum, & non impeditur ab aliis motibus, ergo æquè in utroque caſu impediuntur cauſæ ſecundæ; probatur minor; quia ſi dicatur aer ab aqua detineri, tum impediret agens, quod aliàs moveret aerem; ſeu extraheret ipſum, quo minus poſſet ipſum attrahere; & ſi attrahat aer aquam, tum impeditur aqua à motu gravitatis deorſum quem alias ex natura ſua æquè deberet habere, ac agens attractivum deberet poſſe attrahere; ergo caſu vacui impeditur cauſa ſecunda.

99 Reſpondeo concedendo aſſumptiones omnes primi argumenti, quatenus omnes procedunt de poſſibili, & de eo, quod accidere poſſet ex hoc, quòd Deus hoc, vel illo modo decreviſſet movere corpora Univerſi ad replendum vacuum; ſed nego conſequentiam, quæ loquitur de facto, de facto enim facilius oſtenditur vacuum evitari per attractionem aquæ in fiſtulam ſurſum, quam per detentionem aeris in fiſtula, quia videmus aquam ſurſum tendere, & aerem intra fiſtulam non detineri, unde deducimus, quod licet æquè benè potuiſſet Deus decernere, quod vacuum in eo caſu evitaretur per detentionem aeris intra fiſtulam, tamen de facto ita decrevit, quod nempè evitaretur per attractionem aquæ in fiſtulam; & licet abſolutè loquendo poſſemus ad Deum recurrere, ut immediatam cauſam motus aquæ ſurſum; tamen quia de facto videmus, & experimur cauſam illius motus eſſe agens aerem trahens ex fiſtula, omninò perperam fieret recurſus ad Deum; itaque argumentum concludit de poſſibili, non de eo, quod cernimus de facto in eo caſu. Ad Conf. in eo caſu de follibus fateor vacuum impediri per detentionem, quàm per attractionem, quia nullum adeſt in promptu corpus, quod follibus ſuccedat, ſi dilatarentur ad evitandum vacuum; ſi enim adeſſet, ut in ſuperiori caſu de aqua per fiſtulam hauſta, tunc evitaretur vacuum per attractionem, & motus attractionis illius corporis tribueretur attrahenti, & dilatanti folles. Hìc interim advertendum eſt omnes hos Pontianos diſcurſus eſſe contra ſuppoſitum quæſiti, quæritur enim à quo moveantur corpora ad replendum vacuum, unde quæſtio ſupponit, & loquitur in caſu, quod per motum corporum ſurſum, vel deorſum, aut alio modo evitetur vacuum, quare dum probat Pontius æquè facilè impediri poſſe vacuum, per detentionem corporum, quam per attractionem, & motionem, planè loquitur contra ſuppoſitum quæſiti, & extra chorum cantat.

100 Ad 2. falſum eſt antecedens cum ſua probatione, nam ſi ſervaretur corporum colligatio per detentionem aeris ab aqua, ita quod per fiſtulam non aſcenderet, nullus fieret motus nec aeris, nec aquæ, atque ideò implicat omninò antecedens illud, quod æquè ſinantur in utroque caſu facere motus ſuos cauſæ ſecundæ, quia in uno permittuntur illos facere, in alia penitus prohibentur; unde fit; ut etiam probatio illius antecedentis ſit ad oppoſitum, nam antecedens probandum erat hoc *cauſa ſecunda aqua ſinuntur facere motus ſuos, ſive detineatur aer ab aqua, ſive attrahatur aqua ab aere*, concluſio vero diſcurſus probantis illud antecedens eſt hæc, *ergo aque in utroque caſu impediuntur cauſa ſecunda*, cùm potius oppoſitum concludi deberet, ut illud antecedens probaretur, ſic inferendo, *ergo æquè in utroque caſu cauſa ſecunda ſinuntur facere motus ſuos;* itaque argumentum probat, quod ad evitandum vacuum in utroque caſu corpora impediuntur à motibus illis, quos aliàs facerent, & in caſu vacuum inducerent; ſed non probat (quod erat intentum probandum) quod non ſit melius ſervare corporum colligationem ad evitandum vacuum ſinendo cauſas motus ſuos agere, qui eos inducere nequeunt, ut dicebat reſponſio, qualis in caſu noſtro eſt motus attractionis aeris ex fiſtula, quam eos impediendo.

Secundò principaliter arguebat Pontius, quia ſi colligatio illa corporum adſcriberetur Deo, ut nos dicimus, etiam motus aquæ aſcendentis deberet ipſi adſcribi per ſe, non attrahenti aerem, niſi per modum conditionis, ſine qua non; probatur ſequela, quia colligatio corporum non eſt aliud, quàm poſitio corporum in locis contiguis; ergo ſi colligatio eſt à Deo, poſitio aquæ juxtà aerem attractum erit à Deo. Ad hoc reſpondit loc. cit. diſput. 12. n. 16. negando ſequelam, quamvis enim colligatio corporum ex decreto divino pendeat immediatè, non propterea motus corporis ſuccedentis v. g. quæ in locum aeris debet Deo immediatè tribui, ſed motori corporis recedentis benè tribuitur ſuppoſita tali colligatione à Deo determinata, quia connaturale eſt, quod agens movens effectivè unum corpus, aliud quoque naturali vinculo ei conjunctum moveat conſequenter.

101 Refellit Pontius in apol. n. 285. hoc reſponſum, dicens rationem adductam non valere, quia licet verum ſit, quando utrumque corpus continuantur, aut uniuntur inter ſe unione phyſica, quod utrumque moveatur ab una cauſa; non tamen eſt verum, quod movens unum moveat alterum colligatum ipſi colligatione extrinſeca orta ex decreto Dei, ut fit in propoſito, ſed alterum ab ipſomet decernente Deo debet moveri; quod probatur evidenter, quia etiamſi Deus decerneret, quòd corpora contigua, ſed nullo modo continua, nec adhærentia ſibi ex natura ſua v. g. duo lapides diſcontinui ſemper eſſent contigua, non eſſent contigua vi iſtius decreti, niſi per ipſum decretum contiguarentur, vel ratione decreti aliquod aliud medium proportionatum poneretur, per quod neceſſariò contiguaretur; ſed per decretum Dei de contiguatione aquæ, & aeris in fiſtula non ponitur aliqua cauſa, quæ habeat virtutem contiguandi aquam cum aere attracto præter ipſum Deum, ergo ſi debent contiguari ratione decreti Dei, vel ipſum decretum debet contiguare ipſa, vel Deus, & ſic Deus erit cauſa per ſe aſcenſus aquæ, non verò cauſa attrahens, aut movens ipſam; probatur minor, quia ſi eſſet aliqua cauſa maximè cauſa movens aerem; ſed per decretum Dei illa cauſa non habet virtutem ullam, quam non haberet, etiamſi non eſſet decretum tale, ſi autem non eſſet decretum tale, illa cauſa non haberet illam virtutem, ergo neque habet illam virtutem per decretum; Ob quam doctrinam, aut ſimilem Scotus 4 d. 10. probat ex profeſſo cauſam ſecundam, quæ movet ſpecies euchariſticas non movere corpus Chriſti, quæ ipſius ſententia (ait Pontius) manifeſtè favet mihi contra adverſarios, qui tamen videri volunt tam puri Scotiſtæ.

102 Conf. etiamſi Deus decerneret, quòd quoties produceretur calor, produceretur gratia, vel elephas, non deberet, dici quod cauſa producens calorem eſſet cauſa per ſe phyſicè productiva gratiæ, vel elephantis, ſed ſi non eſſet alia cauſa applicata, deberet dici, quod determinaretur ad hoc vi ſui decreti ſuppoſita productione caloris, tanquam conditione ſine qua non, aut tanquam cauſa moraliter influente, ergo etiamſi Deus decreverit tenere aquam colligatam aeri in fiſtula, etiam cum attraheretur aer ab aqua, motus tamen aquæ ſequentis aerem ex vi iſtius decreti, non deberet adſcribi cauſæ attrahenti aerem, tanquam cauſæ per ſe phyſicæ, ſed ipſi Deo, niſi ſit aliqua alia cauſa ad hoc determinata ex ſe.

Conf. 2. quia ideò non deberet aſſignari productio gratiæ, & elephantis cauſæ productivæ caloris, ex ſuppoſitione decreti Dei, quia per Decretum Dei non recipit virtutem ullam ad hoc, quam non habuit ſine decreto, & quia ſine decreto non habuit illam virtutem: ſed idem eſt de cauſa attrahente aerem reſpectu motus aquæ: ergo non poteſt ipſi adſcribi ille motus, tanquam cauſæ per ſe. Confir. 3. illud eſt cauſa per ſe motus aquæ, quod producit effectivè, & phyſicè in ipſa ubi ſurſum immediatè, aut impulſum, ſed cauſa movens aerem non producit illud ubi, aut impulſum, quia ad hoc faciendum non eſt ſufficienter applicata, ergo.

103 Reſpondeo quantum ad rem in ſe ſpectat negari non poſſe, quin aqua moveatur ab attahente aerem, non ſolum tanquam à conditione ſine qua non, ſed tanquam à propria & per ſe cauſa phyſica, hoc enim experientia ipſa demonſtrat, videmus enim agens illud in attractione valdè plus fatigari, quam ſi ſolum aerem attraheret, quod utique non eſſet, ſi aqua ſurſum à Deo moveretur immediatè, experimur, quod eadem aquæ reſiſtentia ſentitur, ſive aqua moveatur ſurſum propter vacuum, ſive propter aliam cauſam, & quod proportionata velocitate motivæ virtutis illius agentis movetur aqua, & quod ſi motoris virtus non eſt ſufficiens ad elevandam aquam illam ſecluſo vacui periculo, nec etiam illam attrahet propter vacuum, & ſimilia, quæ ſunt manifeſta inditia ad ſenſum, quod motus aquæ in caſu ſurſum fit immediatè ab attrahente aere per fiſtulam, & non à Deo immediatè, quæ fuit expreſſa Ariſtot. ſententia 4. de Cœlo 39. Colligatio verò corporum pendet immediatè ex divino decreto, & quia talis lex eſt valde naturalis, & conformis potentiæ paſſivæ corporum omnium, & bono univerſi, & procedit à Deo, ut auctore naturæ, non autem gratiæ, qualis eſt colli-

colligatio corporis Chriſti in Euchariſtia cum ſpeciebus, poteſt in hoc ſenſu dici vinculum naturale inter corpora, & colligatio hujuſmodi conſiſtit in poſitione corporum in locis contiguis, non ſervatur hæc immediatè à Deo, ſed mediante agente naturali quod voluit, & decrevit ad evitandum vacuum medium movere corpus immediatè ſibi contiguum, ſed aliud quoque illi eidem corpori proximum, & hoc quidem per eandem ſuam naturalem virtutem, licet magis applicatam, & non per virtutem aliquam ex vi illius decreti ſuperadditam, ex qua doctrina bene intellecta facilè ſolvuntur prædictæ inſtantiæ.

104 Ad argumentum itaque negatur minor, ad probationem dico ad minorem non utique ex vi decreti habere illud agens virtutem aliquam phyſicam ſuperadditam, ſed tantum quod per eandem ſuam virtutem poſſit movere corpus aliud contiguum illi, quod immediatè movet, perindè ac ſi eſſet ei conjunctum vinculo aliquo naturali, decretum enim illud continuandi ſemper concurſum cum quocunque agente ad conſervandum ubi unius corporis immediatum ad ubi alterius, ſe habent tanquam vinculum quoddam naturale inter corpora. Neque doctrina Scoti 4 diſt.10.qu.6. D. de motione corporis Chriſti in Euchariſtia favet Pontio, ſed potius nobis, tum quia illa colligatio corporis Chriſti cum ſpeciebus eſt penitus ſupernaturalis, & à Deo procedens, ut ab auctore gratiæ, at colligatio unius corporis cum alio in hoc univerſo eſt naturalis, & procedens à Deo, ut ab Auctore naturæ: tum quia ratio, qua ibi probat Doctor corpus Chriſti in hoſtia non moveri à cauſa ſecunda, ſed immediatè à Deo, eſt, quia quod nullo modo habet virtutem motivam ſuper aliud, quando illud eſt per ſe, non movet illud per accidens, quando eſt cum alio conjunctum; ſed virtus creata omnino non poteſt ſuper corpus Chriſti in ſe ſub iſto modo exiſtendi ad movendum ipſum, ergo neque poteſt, quando eſt cum alio; hæc verò ratio non militat in propoſitum noſtrũ, imò manifeſtè favet, quia ſi aqua non eſſet aeri conjuncta, ſed immediatè per ſe applicata ad illud agens, certum eſt quod illud agens poſſet eam movere, quia exiſtit cum modo quantitativo, & eſt illa debitè applicata, ſi ergo poteſt illam aquam movere, quando eſt in ſe, & per ſe, poterit quoque illam movere per accidens, quando illam movet, ut eſt conjuncta cum alio.

Ad 1. Conf. conceſſo antecedente negatur conſequentia, quia non decrevit Deus tenere aquam colligatam aeri in fiſtula, niſi mediante actione cauſæ ſecundæ, nimirum agentis aerem attrahentis, & cum aere aquam, tum quia non valet aſſumpta paritas, quia calor non habet virtutem idoneam, & ſufficientem ad producendam gratiam, aut elephantem, agens tamen aerem attrahens habet virtutem attrahendi quoque aquam, quantum eſt ex ſe, quia ſicut illam movere poteſt, quando eſt per ſe, & immediatè illi applicata, ita poteſt illam movere mediatè, & per accidens, quando eſt conjuncta illi, quod immediatè movetur ab ipſo; ſuppoſito igitur decreto Dei de præbendo concurſu ad conſervandum ubi unius corporis immediatum ad ubi alterius poteſt aquam movere, & ſurſum trahere cum aere, quia ex ſuppoſitione talis decreti ad evitandum vacuum colligata cenſentur illa corpora, habitualiter, ac veluti in actu primo; in actu ſecundo autem ſervatur talis colligatio à Deo mediante actione cauſæ ſecundæ.

105 Ad 2. confirmationem eadem de cauſa negatur minor, quia non currit paritas de calore in ordine ad productionem gratiæ, vel elephantis, & de agente aerem attrahente per fiſtulam in ordine ad attractionem aquæ; ſiquidem calor nec ex ſe habet, nec ex vi illius decreti ullam recipit virtutem ad producendum elephantem; ſed agens aerem attrahens virtutem habet de ſe attrahendi aquam, ſi Deus velit corpora illa tenere colligata, & concurſum habeat paratum ad conſervandum ubi unius corporis immediatum, & proximum ubi alterius; cum ergo de facto Deus talem habeat voluntatem paratam, poterit agens naturale ex ſuppoſitione ſolius talis decreti extrinſeci ſimul cum aere aquam movere ſurſum ad impediendum vacuum.

Ad ultimam confirmationem negatur pariter minor, ad cujus probationem dicendum, quod licet non ſit ſufficienter applicata aqua, ut poſſit illam movere per ſe, & immediatè, eſt tamen ſufficienter applicata, ſicut ſufficit, ut eam poſſit movere per accidens, & mediatè ad motum nempè corporis, quod per ſe, & immediatè movet, quale in propoſito eſt aer, quia ſuppoſito præfato decreto, aqua ſe habet ad aerem in caſu noſtro, ſicut corpus alteri naturali neceſſitate colligatum, atque ideò movens unum corpus dicitur quoque naturaliter movere aliud corpus naturaliter conjunctum, & colligatum.

De ſpeciebus intelligibilibus.

106 QUæritur Pontius in ſua Appendice apol. pag.104. num.146. fuiſſe ſibi objectum, quod diſput.12.de An.num.22.præter Scoti mentem negaverit ſpecies intelligibiles; & inquit ſe rurſus id affirmare, quamvis enim probabiliter tenuerit Doctor dari illas ſpecies, non ſequitur, quin probabiliter etiam tenuerit alteram ſententiam, ut conſtat quæſt.17. de An. Subdit deinde neque abſolutè ſe id docuiſſe, ſed ſolum dixiſſe non eſſe neceſſarias quoad rationem; hinc autem non ſequitur, quod dixerit eas non dari; multa enim dantur, & dicuntur dari propter auctoritatem aliquam, ac rationem probabilem, ad quæ aſſerenda non datur ratio aliqua neceſſaria, & quæ conſequenter, ſi rationem ſpectes, non ſunt neceſſariò admittenda. Addit tandem nos diſp.6. de Anima qu.4. reſpondere ad omnes rationes Scoti, quibus p.d.3. quæſt.6.oſtendit ſpecierum neceſſitatem, præter unam, quæ ex ſe ipſa non ſufficit ad ſententiam noſtram defendendam, ſcilicet de neceſſitate ſpecierum in ea univerſalitate, de qua videmur loqui, & ſolet teneri noſtra ſententia; unde deducit, mirum eſſe, quod nos per Typographum noſtrum ei oppoſuerimus, tanquam judicium parvi affectus erga Scotum, quod ſæpè rationes ejus impugnet, cum noſmetipſi loc. cit. idem faciamus, ideoque concludit in nos bene quadrare adagium, *Væ tibi, væ nigra dicebat cacabus olla &c.*

107 Reſpondeo nos quoque concedere Scotum qu.17.de anima docuiſſe ſententiam ſpecies intelligibiles negantem, tanquam probabilem; attamen in fine quæſtionis reſolvit oppoſitam eſſe veriorem illis verbis, *Tene quam partem volueris, prima tamen videtur verior*, & ita notavit ibi P.Cavellus in Scholio; ex quo factum eſt, ut poſtea in libris ſent. p. diſtinct. 3. quæſt. 6. ubi maiorem habet auctoritatem parti affirmanti abſolutè adhæſerit. Et quando in p. diſtinct. 3. quæſt. 6. admittit ſpecies intelligibiles, utique non prætendit eas admittere ob ſolam auctoritatem, aut attritionem probabilem, ſed ob rationem cogentem, ac veluti neceſſariam, ut colligitur ex verbis, quæ habet in reſolutione quæſtionis dicens, *Ad quæſtionem ergo dico, quod eſt neceſſe ponere in intellectu ſpeciem intelligibilem priorem naturaliter actu intelligendi propter rationes jam poſitas ex parte objecti*; ergo ſecundùm Doctorem noſtrum, ſi rationem ſpectes, neceſſariò ſunt admittendæ ſpecies intelligibiles contra id quod concludit Pontius, & omninò falſum eſt, quod addebat denique hic Auctor diſput.6. de anima quæſt.4. reſpondere ad omnes rationes (una excepta) quibus Doct. loc. citat. ſtabilivit ſpecierum intelligibilium neceſſitatem; nam prima, ſecunda, & tertia ratio, quas ut inutiles rejecimus quæſt. cit. art.1. non adducuntur à Scoto; quarta ratio, quam Doct. cit. §. *contra iſtam opinionem*, deducit ex parte univerſalitatis objecti, & ex parte præſentiæ ipſius intellectus, non abſolutè cenſetur inefficax à nobis loc.cit. imò num 69. dicimus eſſe valdè efficacem, ut deducitur ex parte præſentiæ objecti ipſi intellectui, & ſolùm cenſetur inefficax, ut deducitur ex parte univerſalitatis objecti; neque id fecimus ex noſtro capite, ſed quia Doct. ipſe qu.17. de anima dedit modum ſolvendi rationem illam ex hac parte, ut proteſtati ſumus num.66. in fine.

108 Imò ibidem ſub eodem num. dicimus rationem illam etiam ex hac parte nempe ex parte univerſalitatis objecti valde urgere in principiis Thomiſtarum; ut ibi declaramus, & in hoc ſenſu ibi adduci à Scoto, ut efficacem, quatenus opinantes, contra quos ibi arguit, cum Thomiſtis in eo principio concordabant; quare irrationabiliter omninò in nos concludit adagium illud *væ tibi &c.* quando namque Auctor ille rationes Scoti impugnat, & reiicit, ut inutiles; illas abſolutè impugnat, & ſolvit ex proprio capite, & non quia Doctor alibi dederit modum illas ſolvendi, ut fecimus nos, quod, num ſit indicium pauci affectus erga Magiſtrum judicet prudens Lector.

Secundò, Deinde Pontius nu.147. ponderat unicam rationem noſtram ex memoria intellectiva, & recordatione præteritorum deductam, quæ haberi nequit abſque ſpeciebus poſt actum remanentibus; quod ſi dicas nos pro ſtatu iſto poſſe recordari beneficio memoriæ ſenſitivæ, non ſufficit hoc, quia ſequeretur, animam ſeparatam non poſſe recordari præteritorum, quod eſſet contra Evangelium. Sed hæc probatio (inquit ille) nullo modo probat dari ſpecies, niſi ad actum recordationis, quando non adeſt aliquod aliud objectum determinativum intellectus, ergo non valet ad probandum neceſſitatem ſpecierum in cognitione abſtractiva univerſaliter. Conf. quia nos aliquas rationes pro neceſſitate ſpecierum adductas reiicimus ex eo, quod univerſaliter non probent neceſſitatem ſpecierum in omni cognitione abſtractiva, ergo non debebamus hanc rationem proponere ad id probandum, cum univerſaliter non probet illam neceſſitatem, ſed ſolùm in caſu recordationis.

109 Reſpondeo, in primis falſum eſſe nos hac unica ratione loc. cit. neceſſitatem ſpecierum intelligibilium ſtabilire, quandoquidem n.69.habemus hæc verba. Accedit rationem non deficere, quæ etiam independenter à memoria probata neceſſitatem ſpecierum in omnino prima abſtractiva cognitione, quam Doct.exaggerat p.d.3. qu 6. litt.F. & P. palam ergo imponitur nobis, quod hac duntaxat ratione à memoria deducta neceſſitatem ſpecierum probaverimus. Deinde ratio illa ex memoria deducta, quam Pontius carpit ut ſufficientem, non eſt noſtra ſed Scoti loc.cit. ut P.Cavellus advertit qu.17. de anim.num.21. ubi etiam ait eſſe cæteris omnibus difficiliorem, & efficaciorem; ſi ergo Cavellus, quem Pontius hic appellat Magiſtrum ſuum, judicat hoc argumentum efficax, & difficile, malè cenſetur à Pontio inefficax, ac inſufficiens, quia non eſt diſcipulus ſupra Magiſtrum. Tum quia & Scotus loc. cit. de anima, & Cavellus ibidem, ut partem oppoſitam tueantur ut probabilem, alias reſponſiones huic argumento aſſignant ab ea, quam affert hic Auctor, ſignum evidens non eſſe ſatis fundatam. Denique reſponſio Pontii eſt illa eadem, quam ad hoc attulit argumentum Contarenus junior qu. de ſpeciebus ſenſib. de intelligib. & nos adduximus, & refutavimus diſp.6. de anima qu.4. nu.69. ubi oſtendimus hanc rationem nedum demonſtrare neceſſitatem ſpecierum intelligibilium pro cognitione memorativa, ut ajebat Contar. & nunc replicat Pontius, ſed etiam pro originaria, & primaria, & conſequenter pro omni cognitione abſtractiva, & ibidem addimus aliam Scoti rationem oſtendentem ſpecierum neceſſitatem independenter à memoria; fruſtra igitur adducit Pontius ad hanc rationem labefactandam reſponſionem aliorum à nobis ibi impugnatam, impugnationem diſſimulans.

110 Tertiò, prætereà inquit ſe non negaſſe ſpecies in Angelis, & animabus ſeparatis, ſive à Deo infuſas, ſive ab ipſiſmet acquiſitas; ſed quod non eſſet neceſſitas ponendi illas pro hoc ſtatu, quia ipſamet phantaſmata ſufficiunt, ſine dependentia à quibus nihil intelligimus pro hoc ſtatu experientia teſte; ergo quamvis anima haberet ſpecies recordativas, nihil hoc concludit contra ipſum. Verùm hæc ſolutio in terminis adducitur, & refellitur à Doctore p. diſtinct. 3. q.6. lit. F, & P, & à nobis q.4. cit. n.69. ubi oſtenditur, quòd ad hoc non ſufficiunt phantaſmata, nam ſi intellectus haberet objectum ſuum tantùm in phantaſmate præſens, & non in proprio repræſentativo, tunc eſſet deterioris conditionis, quàm ipſæ potentiæ ſenſitivæ, quæ objectum ſuum præſens habent in proprio repræſentativo, non alieno; quam rationem Pontius rurſus diſſimulavit. Deinde ex hoc, quod anima ſeparata recordetur præteritorum, & geſtorum in hac vita, benè deducitur ſpecierum neceſſitas, quia talis recordatio nonniſi per ſpecies in hac vita acquiſitas fieri deberet, quandoquidem ad infuſas recurrere non poſſimus in via Doctoris illas negantis 2. diſt. 3. q. 10. & 11. & 4. diſt.45. q.2. & 3.

Reſp. Pontius n.148. dici poſſe, quod anima ſeparata recordetur per ſpecies infuſas à Deo, ſicut dicunt Thomiſtæ de Angelis; neque hoc eſſe contra Scotum, nam quamvis poſſint ipſimet intelligere objecta præſentia ſine ſpeciebus, & acquirere ſpecies, quibus ea intelligerent abſentia, & quibus recordarentur eorum, quando in ordine ad hoc ſemel illa objecta bene proponerentur, tamen ſi deberent aliqua intelligere, aut recordari, antequam objecta ſufficienter applicarentur ad acquirendas ab ipſis ſpecies ad hoc neceſſarias, certum eſt quod Deus ipſe deberet infundere ſpecies illas, & ſic nemo bonorum Scotiſtarum negat à Deo infuſas multas ſpecies Angelis, ſed ſolum dicunt, quod ipſi poſſent intelligere aliqua, etiamſi non infunderet ſpecies, quia ipſimet poſſent ſpecies acquirere, quare cum velit Deus, quod anima ſeparata recordetur præteritorum, & id non poſſit facere ſine ſpeciebus, ut ſupponitur; nec applicentur actus præteriti, à quibus ſpecies hauriri poſſint, omninò non eſt inconveniens recurrere ad Deum.

111 Hanc quoque reſponſionem dedit Cavellus ejus Magiſter q.17. de anima n.21. in fine, qui tamen non dicit, ut Pontius, non eſſet contra Scotum, imò ultro fatetur eſſe contra Scotum, & oppoſitum ejus omninò à Scoto doceri, ſed tantum inquit, quod pro oppoſita opinione, negante nimirum ſpecies intelligibiles, problematicè tuenda facile Scotus admittere doctrinam illam Thomiſticam de effluxu ſpecierum à Deo in Angelos, & animam ſeparatam: unde planè mirum eſt, quomodo audeat dicere Pontius reſponſionem hanc non eſſe contra Scotum, cum ipſe Doctor ex profeſſo doceat contra D. Thomam loc. cit. animam ſeparatam recordari præteritorum per ſpecies in ſtatu conjunctionis acquiſitas, & non à Deo infuſas: Deinde dato etiam, quod in caſu ab ipſo poſito neceſſe eſſet recurrere ad ſpecies infuſas pro habenda aliquorum recordatione, quæ antea non fuerunt ſufficienter applicata ad acquirendas ab ipſis ſpecies ad hoc neceſſarias; tamen in ſent. Doct. ſemper ſtabilitum manet, quod pro recordatione geſtorum in hac vita neceſſariæ ſint ſpecies in ſtatu conjunctionis acquiſitæ; neque opus eſt recurrere ad ſpecies infuſas. De tali recordationis genere loquitur argumentum propoſitum, non autem de alio poſſibili, quod comminiſcitur Pontius pro ſua ſententia tuenda. Deinde caſus ille ab Adverſario poſitus mihi videtur fictitius, & repugnans, quo enim modo fieri poteſt, ut anima ſeparata, vel Angelus aliqua intelligere, aut recordari debeant, quæ non fuerint ſufficienter applicata ad acquirendas ab ipſis ſpecies ad hoc neceſſarias? planè ſi objecta non ſunt ſufficienter applicata intellectui, intellectus ea intelligere nequibit, & tanto minus recordari, quia recordatio ſupponit talem applicationem objecti ad potentiam aliquando fuiſſe factam, cùm recordatio non ſit, niſi ejuſdem objecti veluti repetita cognitio. Demùm ex præfata reſponſione ſequitur, Angelum, & Animam ſeparatam ſuæ naturæ dimiſſos nullius præteriti poſse recordari, niſi Deus infunderet ſpecies, quod valdè vilificat naturam Angeli, & animæ intellectivæ, ut arguit Doct. 4. d.45. qu.2. §. *Hic tenetur*, & nos cum ipſo diſp. 6. de anim. q.4. n.68.

112 Occurrit Pontius in append. n.149. hanc ſequelam ultimæ inſtantiæ inadvertenter à nobis deduci, quia quoties haberent actus poſsent ab illis acquirere ſpecies recordativas, nec ſequitur hinc, quod de facto actus animæ in corpore cauſarent ſpecies illas, & conſequenter, quod de facto admittendæ ſint ſpecies; nam quemadmodum objecta ſpiritualia, & corporalia poſſunt abſque dependentia à ſenſibus determinare intellectum animæ ſeparatæ ad cognitiones, ſive immediatè, ſive mediantibus ſpeciebus, & tamen ſic determinare non poſſunt intellectum animæ conjunctæ, ita poſſent actus animæ ſeparatæ relinquere poſt ſpecies recordativas, quamvis non poſſunt id facere actus animæ conjunctæ. Addit deinde, quod quemadmodum præter ſpecies debet aſſignari cauſa aliqua determinativa intellectus ſeparati, & excitativa unius ſpeciei præ alia, ita illa cauſa ſufficeret ſe ſola ad cauſandam cum intellectu unam cognitionem præ alia abſque ſpeciebus, & hoc non tantùm de recordativa cognitione loquendo, ſed de quacunque alia, unde concludit manere adhuc à primo ad ultimum non eſſe rationem ullam, quæ neceſsariò probet requiri ſpecies intelligibiles pro ſtatu iſto.

113 Cæterum inſtantia illa ultima contra ſuccedentem reſponſionem, quod Angelus, & anima ſuæ naturæ relicti non poſſent recordari præteritorum, eſt Scoti loc. cit. dum probat recurſum ad ſpecies infuſas vilificare naturam Angeli, & animæ intellectivæ, & ideò ob reverentiam Doctoris P. Cavellus qu.16. de Anima n.22. adducens hanc eandem inſtantiam non uſus eſt dicere, ſicut Pontius, eſſe inadvertenter inductam; Sed quicquid ſit de hoc, dico hanc reſponſionem eſſe cum majori inadvertentia datam, dum inquit, quod quoties Angelus, & anima ſeparata haberent actus, poſſent ab illis acquirere ſpecies recordativas, atque ita præteritorum recordari abſque aſportatione ſpecierum ab hoc ſtatu; hoc inquam, ſatis inadvertenter dicitur, quia ad actum recordationis, ut docet Doctor 4. diſt. 45. qu.3. G. duplex objectum requiritur, remotum ſcilicet, & eſt illud, circa quod memorans aliquando habuit actum; & proximum ſcilicet ipſe actus præteritus, qua talis, nec unum ſine altero ſufficit ad memorandum, quia ſpecies actus non niſi actum repræſentare poteſt, & ejus cognitionem excitare; ergo ſi non alia ſpecies in intellectu reperitur, niſi ipſius actus, & non etiam objecti, circa quod actus ille fuit aliquando elicitus in ſtatu conjunctionis, nunquam memoria habebitur de tali objecto. Et cum ulterius ſubdit neque hinc ſequi, quod de facto actus animæ in corpore cauſarent ſpecies illas, & conſequenter quod de facto admittendæ ſint ſpecies, apertè id negat contra Doctorem 4. d. 45. q. 3. infrà lit. C, dicentem quod objectum proximum recordationis eſt actus humanus præteritus, & quod dum ille fuit in intellectu conjuncto, imprimebatur ſpecies ejus neceſſaria; & ſic etiam paſſim loquuntur alii Doctores dicentes regulariter ex actu elicito derelinqui in intellectu ſpeciem impreſſam ejuſdem. Neque valet paritas de objectis externis ſive ſpiritualibus, ſive corporeis, & de actibus internis ipſius intellectus; quamvis enim illa nequeant intellectum conjunctum determinare ſine dependentia à ſenſibus, quia ad intellectum tranſire debent mediis ſenſibus aliquo modo, illiſque mediantibus proprias imprimere ſpecies; talem tamen indigentiam non habent actus ipſi intellectus, cùm ei ſint ſeipſis immediatè præſentes, & adhærentes; & tandem quando etiam concederetur actus intellectus, cum eliciuntur, non derelinquere in ipſo ſuas proprias ſpecies pro ſtatu iſto, non hinc infertur, ut Pontius deducit, ſpecies intelligibiles de facto admittendas non eſſe; quia ſi non darentur ſpecies actuum intellectus, quæ ſunt objecta proxima recordationis, adhuc dari poſſent ſpecies impreſſæ aliorum objectorum externorum, quæ ſunt objecta recordationis remota.

In alia tandem reſponſione, quam ultimo aſſignat, falſum aſſumit, quod ſcilicet præter ſpecies debeat aſſignari cauſa aliqua determinativa intellectus ſeparati, & excitativa unius ſpeciei præ alia; hoc enim apertè refellit Doctor 4. d.45. q.p. lit. D, ubi movens difficultatem, ſi multæ ſpecies conſervarentur in intellectu ſeparato, quæ prior moveret intellectum ad contemplandum objectum per ipſam repræſentatum, cùm recurrere nequeamus ad phantaſmata efficacius, vel inefficacius moventia; reſpodet opus non eſſe recurrere ad cauſam aliquam determinativam intellectus ſeparati præter ipſas ſpecies, etenim ſuppoſita æquali intellectus inclinatione ad multa objecta per ſpecies repræſentata, quod eſt efficacius, & fortius motivum prius movebit, & prius intelligetur.

An in Beatis viſio beatifica ſit verbum.

114 DIcimus diſp.6. de Anim. q.3. art.2. n.48. ex Scoto p. d. 27. §. *Ideò iſtis*, quod licet verbum ſit ſemper ipſa actualis intellectio, non tamen quæcunque intellectio eſt verbum, ſed illa tantum, quæ eſt naturaliter genita, & producta à memoria fœcunda, ideſt ab intellectu ſimul cum objecto, vel in ſe preſente, vel in ſpecie; & ex his duobus memoriam fœcundam conſtituit, ut Aug. ſæpè docet 15. de Trinit. adeout duæ conditiones præſertim requirantur ad Verbi conjunctionem, & formalitatem; Una eſt, quod ea intellectio, quæ dicitur Verbum, ſit verègenita, & producta; altera eſt, quod ſit producta per modum naturæ ideſt non per actionem liberam, ſed naturalem; defectu primæ conditionis intellectio eſſentialis in divinis verbum appellari non poteſt, eſtò enim ea à memoria fœcundi naturaliter ſit, non tamen eſt ab ea verè producta, ſed tantum emanatione quadam reſultat ab ea; defectu ſecundæ conditionis inquit Doctor quol. 14. art. 2. Bb. viſionem Dei in beatis non eſſe verbum, quia eſto ſit naturalis divinæ eſſentiæ ſimilitudo, non tamen naturaliter ab ea producitur, ſed liberè, cùm ad eam concurrat ut volens, & idem replicat quol.15. art.2. X.

Huic doctrinæ refragatur Pontius diſp. 12. de Anima n 99. & in apolog. pag.107. n.151. ubi contendit quamcunque cognitionem ab intellectu formatam eſſe verbum, & conſequenter vult viſionem beatificam in beatis eſſe verbum, idque ad mentem Scoti (de qua præſertim quæritur in hoc puncto) nam in p. d.2. q.7. n.17. expreſſiſſimè aſſerit, quod *in nobis verbum perfectiſſimum erit in patria ſecundùm Auguſt. 15. de Trinit.* & in eodem p. d.27. q.3. n.15. tanquam inconveniens infert ex doctrina eorum quos impugnat, *igitur beatus non habet verbum de eſſentia divina.*

115 Ad hoc reſponſionem quandam generalem dedi diſput.6. cit. n.49. quod ſi Auguſtinus interdum viſionem beatam verbum appellat, intendit docere Beatos videre Deum notitia clara, & diſtincta, quæ ſit perfecta, & expreſſa ſimilitudo divinæ eſſentiæ, quo ſenſu ſemetipſum explicat 14. de Trinit. c.17. *dum videbimus eum, ſicuti eſt, tunc verbum noſtrum non erit falſum;* & in eodem ſenſu locutum

eſſe